



LUNDS UNIVERSITET

Kontakt och kontroll - ett tveeggat svärd

Polisers beskrivningar av relationsskapande och gränssättande
arbete i utsatta områden

Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi

Av Tekla Hagen & Linnéa Rudén

SOCK10, 15hp

Sociologiska institutionen vid Lunds universitet

Vårterminen 2023

Handledare: David Wästerfors



Examensarbete för kandidatexamen i kriminologi

Av Tekla Hagen & Linnéa Rudén

SOCK10, 15hp

Sociologiska institutionen vid Lunds universitet

Vårterminen 2023

Handledare: David Wästerfors

Abstract

Denna uppsats utgörs av en kvalitativ intervju studie, som med utgångspunkt i Polismyndighetens strategi för arbete i utsatta områden (Polismyndigheten, PM 2018:26) utforskar hur anställda inom Polismyndigheten beskriver och uppfattar samspelet mellan relationsskapande och gränssättande arbete i socioekonomiskt utsatta områden. Vidare syftar undersökningen till att analysera hur intervjuade poliser beskriver sin inställning till både intern och extern kritik och förväntningar rörande de respektive arbetssätten. För att teoretisera relationsskapande och gränssättande arbete inom polisen har vi använt relevanta teorier om symbolisk interaktionism, med särskilt fokus på Goffmans teori om face-work och intrycksstyrning. Studien visar att förhållningssättet bland de anställda inom polismyndigheten varierar beroende på exempelvis befattning och situation. Vidare konstateras att de intervjuade personer som i regel använder sig av ett mer kontaktorienterat förhållningssätt har svårt att precisera metoder för gränssättande, och vice versa. Det finns även en risk att det uppstår friktion mellan förväntningar på polisyrket, den enskilda polisens motivation och Polismyndighetens fokus på relationsskapande arbete.

Nyckelord: Face-work, symbolisk interaktionism, relationsskapande, gränssättande, polisiära förhållningssätt, utsatta områden

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Syfte och frågeställningar.....	4
2. Begrepp och teori	5
2.1 Utsatta områden och social utsatthet.....	5
2.2 Symbolisk interaktionism.....	6
2.3 Kontakt och kontroll.....	8
3. Tidigare forskning	9
3.1 Förväntningar på polisycket.....	9
3.2 Forskares observationer.....	10
3.3 Ungas berättelser från utsatta områden.....	12
3.4 Polisiära förhållningssätt.....	13
4. Metod	14
4.1 Urval.....	14
4.2 Material och insamling.....	14
4.3 Analysmetod.....	16
4.4 Etiska överväganden.....	18
5. Resultat och analys	19
5.1 Berättelser om relationsskapande arbete.....	19
5.2 Berättelser om gränssättande arbete.....	23
5.3 Att hantera förväntningar.....	27
5.4 Ständiga avväganden.....	33
6. Slutsatser	37
7. Avslutande diskussion	39
Litteratur	41
Bilagor	44
Bilaga 1 - Intervjuguide.....	44
Bilaga 2 - Index över utskriftssymboler.....	46

1. Inledning

1.1 Bakgrund

“Att de ser de här nätverksindividerna som styr området, kanske är lite hotfulla i sitt sätt, eller upplevs som obehagliga och så går polisen och tar i hand med dem. ‘Är de vänner?’ Det är egentligen väldigt många aspekter att ta hänsyn till i rollen som polis”

Ovanstående stycke är ett utdrag från en intervju med en polis med mångårig erfarenhet av arbete i utsatta områden. Intervjupersonen reflekterar här en kring av de många perspektiv som hon tar i beaktande när hon arbetar relationsskapande i områden med relativt utbredd och etablerad brottslighet. Hon beskriver hur ett möte som å ena sidan är relationsskapande i ett hänseende, å andra sidan kan ses stötande eller olämpligt i ett annat. Det dilemma som beskrivs i citatet illustrerar ett av de avväganden som genomgående diskuteras av våra intervjupersoner, och utgör grunden för uppsatsens fokus.

Under 2022 finns i Sverige 61 områden som av polismyndigheten definieras som utsatta i olika grad. De tre klassificeringar som finns är utsatta områden, riskområden och särskilt utsatta områden. Totalt beräknas omkring 500 000-600 000 människor vara bosatta i ett område som klassas som utsatt (BRÅ 2018, s. 26). I dessa områden råder så kallade parallella samhällsstrukturer, och förtroendet för rättsväsendet är genomgående lägre än i resten av Sverige (BRÅ 2018, s. 10). Eriksson och Sundqvist (2022) beskriver hur de bristande ekonomiska förutsättningarna och misstron för det offentliga, exempelvis polis och domstol, utgör en grogrund för parallella samhällsstrukturer. I sin tur kan detta leda till att polisens arbete i områdena försvåras och kriminella nätverk ges utrymme att styra områdena genom rädsla (Eriksson & Sundqvist 2022, ss. 89-92). Utsatta områden beskrivs av polisen på följande sätt:

Ett geografiskt avgränsat område som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status, där kriminella har en inverkan på lokalsamhället (NOA 2017, s. 10).

Medan särskilt utsatta områden därtill kännetecknas av:

En social problematik och kriminell närvaro som lett till en utbredd obenägenhet att delta i rättsprocessen och svårigheter för polisen att fullgöra sitt uppdrag (ibid.).

Polisen har under lång tid arbetat med att komma till bukt med problematiken i de utsatta områdena, genom flertalet strategier och insatser som avser att förbättra förtroendet för polisväsendet. Detta innefattar exempelvis initiativ som att lära kvinnor med invandrarbakgrund att cykla, eller att anordna läger för barn och unga i riskzon för kriminalitet (Granér 2004, s. 148) I skrivande stund utgår Polismyndigheten från PM 2018:26 i sin strategi för arbete i utsatta områden, vilken beskriver målet med arbetet i utsatta områden, samt hur dessa mål ska operationaliseras. I strategins fjärde punkt kungörs att;

I syfte att öka tryggheten och förtroendet för samhällets aktörer ska Polismyndigheten:

- Verka nära medborgarna genom ett relationsskapande och gränssättande förhållningssätt
- Aktivt arbeta med bemötandefrågor som ett taktiskt verktyg i det förtroende- och relationsskapande arbetet. (Polismyndigheten PM 2018:26: Polismyndighetens strategi för arbete i utsatta områden, punk 4.1.4)

Strategin lyfter relationsskapande arbete och bemötandefrågor som ett taktiskt verktyg för att förbättra förtroendet för polismyndigheten, såväl som andra samhällsaktörer. Hur detta ska genomföras i praktiken framgår däremot inte i strategin, och det får därför antas vara upp till anställda på myndigheten att tolka detta. Hur arbetet genomförs, hur det kan skilja sig och hur det upplevs av olika poliser är de frågor som ligger till grund för studien.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det bristande förtroende som polisanställda upplever sig möta i utsatta områden har konsekvenser för deras förmåga att effektivt utöva sin yrkesroll. Ibland talas det om en tystnadskultur och en starkt etablerad vi-mot-dem-mentalitet i områdena, där polisen upplever sig betraktas som områdets motståndare (Eriksson, Sundqvist 2022, s. 90). Vidare visar forskning på att de strategier som används för att bemöta denna problematik möter viss kritik från den egna organisationen. Exempelvis belyser Granér (2004) i sin avhandling att denna typ av arbete, som beskrivs som servicearbete, inte upplevs som "riktigt polisarbete".

Enligt Punch (2005 s. 149) måste akademiker även erkänna polisens ökade kunskap. Vidare måste de respektera de olika komplicerade dilemman polisen möter i sitt arbete, samtidigt som de måste förbli kritiska och granskande i sin roll som forskare. Syftet med denna uppsats är

därför att belysa polisens egna syn på de etiska, strategiska och sociala dilemman polisen ställs inför i sitt yrke och därmed synliggöra relationen mellan aktuell forskning och de yrkesverksammas erfarenheter. Genom att intervjua anställda inom polismyndigheten, med fokus på deras egna upplevelser, avser vi analysera polisens syn på det egna arbetet i utsatta områden. Med hjälp av det här tillvägagångssättet ges deltagarna möjlighet att återberätta händelser och reflektera över sina erfarenheter med ett särskilt fokus på ämnet studien berör (Bryman 2018, ss. 596-598), nämligen att belysa just polisanställdas egna förståelse av deras arbete i utsatta områden. För att uppfylla detta syfte har följande frågeställningar formulerats;

- Hur beskriver anställda inom polismyndigheten samspelet mellan relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden?
- Hur beskriver anställda inom polismyndigheten att de förhåller sig till interna respektive externa förväntningar avseende relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden?

Frågeställningarna genomsyrar hela undersökningarna, från sammanställning av tidigare forskning till analys av insamlat material. De avser att fånga andemeningen med det vi ämnar att undersöka, och ligger till grund för vårt arbete.

2. Begrepp och teori

2.1 Utsatta områden och social utsatthet

Utsatta områden och *social utsatthet* är begrepp som frekvent förekommer tillsammans i forskning, uppdrag och andra skrifter som rör socialt och polisiärt arbete (se ex. Rostami & Ghaninour 2022; BRÅ 2022; BRÅ 2018:9; Justitiedepartementet, prop. 2020/21). Begreppen är nära kopplade till varandra, men fångar upp olika delar av den problematik som råder. Nedan följer beskrivningar av hur begreppen fortsättningsvis kommer att användas.

Utsatta områden definieras enligt Polismyndigheten (u.å) som “geografiskt avgränsade områden som karaktäriseras av en låg socioekonomisk status och där de kriminella har en inverkan på lokalsamhället”. Utifrån definitionen framställs och granskas vartannat år lokala lägesbilder, som i sin tur ligger grund för Polismyndighetens lista över utsatta områden (BRÅ 2018:9). Vidare präglas områdena av en bristande tillit till rättsväsendet och polisen, vilket i kombination med

den ökade utsattheten för brottslighet bland många boende leder till högre otrygghet jämfört med andra områden (BRÅ 2018:6, ss. 30-36). Försättningsvis konstaterar BRÅ att förtroendet för en specifik myndighet i stor utsträckning även påverkas av erfarenheter av andra myndigheter, vilket i utsatta områden resulterar i ett lågt förtroende för polisen oavsett hur deras agerande upplevs (ibid.). En annan faktor som påverkar förtroendet för Polismyndigheten negativt i området är polisens effektivitet, som generellt sett upplevs lägre av boende i utsatta eller särskilt utsatta områden som anser att samhället och polisen har "övergivit" dem (BRÅ 2018:6, s. 10).

Social utsatthet är ett mindre precist definierat begrepp, som används för att beskriva vissa av de svårigheter som i regel förekommer i hög utsträckning i de utsatta områdena, särskilt sådana som är kopplade till låg socioekonomisk status. Rostami och Ghazinour (2022) beskriver faktorerna som påverkar områdets socioekonomiska ställning som etniskt och ekonomisk segregation, hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och höga ohälsotal.

Vidare beskriver Peterson (2008) socioekonomiskt utsatta områden som invandrantäta kvarter, vilka utöver faktorer som hög arbetslöshet, stor bostadsrörlighet och en oproportionerlig underrepresentation i skolan även kännetecknas av att invånarna i området ofta nekas kontroll över sina egna liv, på så vis att de inte har samma tillgång till samhällets resurser. I och med avståndet mellan de boende och den hjälp som myndigheter kan erbjuda upplever de boende generellt, men ungdomar i synnerhet, en brist på respekt och erkännande från myndigheterna. Detta kan i sin tur leda till ett ytterligare avståndstagande från myndigheterna (Peterson 2008, ss. 99-100).

2.2 Symbolisk interaktionism

Symbolisk interaktionism är en sociologisk ansats som bygger på grundtanken att socialt samspel är en formativ process, där ord, gester och handlingar tillskrivs mening kontinuerligt under interaktioner mellan individer (Engdahl & Larsson 2011, ss. 103-105). Sociologen Herbert Blumer beskriver tre premisser som tillsammans utgör grunden för den symboliska interaktionismen, och särskiljer den från andra interaktionistiska teorier; människors agerande mot ting beror på vilken mening tinget har; ting tillskrivs mening genom sociala interaktioner, och mening behandlas och modifieras genom tolkningsprocesser (Blumer 1969, s. 2). Vidare beskriver Blumer att symbolisk interaktionism skiljer sig från icke-symbolisk interaktionism i att

den förstnämnda bygger på att människors agerande påverkas av *tolkningen* av tingets mening, och inte bara av den mening tinget inledningsvis tillskrivs (ibid. s. 8). I praktiken kan detta exempelvis beskrivas med hur en person reagerar på en annans handling. I en symbolisk interaktion reagerar de sociala aktörerna inte direkt på varandras handlingar. Istället genomgår en tolkningsprocess, där ord och gester tillskrivs mening, som är bunden till den specifika situationen, och reaktionerna anpassas efter den mening symbolerna har.

Erving Goffman, som är en framstående teoretiker inom interaktionismen, beskriver en process som han benämner som *face-work*. Detta innebär att en person har flera "ansikten" att tillgå, det vill säga en uppsättning av beteenden som symboliserar deras sociala roll i en viss situation. Sociala aktörer arbetar aktivt med symboler för att *save face*, upprätthålla det "ansikte" de använder sig av. I tillfällen där en person inte lyckas med detta uppstår känslor som exempelvis skam, som riskerar att påverka framtida interaktioner negativt (Goffman 1967, ss. 6-10). Vidare menar Goffman att det är en obehaglig upplevelse att se någon annan förlora ansiktet, och med anledning av det är människor i regel obenägna att agera på ett sätt som riskerar att skämma ut någon annan (ibid.).

I boken *Jaget och maskerna* beskriver Goffman hur sociala aktörer använder sig av intrycksstyrning för att anpassa hur de framställer sig själva i olika sociala situationer (Goffman 2009). Författaren beskriver tre olika attribut och kutymer som används för att försäkra sig om att den bild som framställs upprätthålls; försvarsåtgärder, som används för att rädda den egna showen, beskyddande åtgärder, som publiken använder för att skydda aktörens show, samt de åtgärder som den aktören använder för att möjliggöra publikens beskyddande åtgärder (Goffman 2009, s. 185).

Den förstnämnda, det vill säga försvarsåtgärderna, handlar i stor utsträckning om det Goffman refererar till som "teamet", det vill säga den grupp en social aktör tillhör och är lojal mot. För att upprätthålla teamets framträdande krävs en social ordning med tydliga direktiv om hur man väntas uppträda. Dessutom krävs en så kallad dramaturgisk disciplin, det vill säga förmågan att upprätthålla den roll som spelas även i pressade situationer (Goffman 2009, ss. 187-190). Slutligen måste en dramaturgisk försiktighet utövas, vilket innebär att "de agerande iscensätter sitt agerande med försiktighet och rustar sig i förväg för alla eventualiteter" (Goffman 2009, ss. 190-191). De beskyddande åtgärderna handlar istället om den takt som publiken visar, genom att

exempelvis blunda för misstag eller på andra sätt undvika att de agerandes show förstörs (Goffman 2009, s. 201). Den tredje kutymen handlar om att agera på ett sätt som gör det möjligt för publiken att visa takt, genom att exempelvis tydligt demonstrera engagemang till den roll som spelas (Goffman 2009, s. 204).

2.3 Kontakt och kontroll

Med avstamp i Polismyndighetens strategi för arbete i utsatta områden (PM 2018:26) avser denna studie undersöka hur anställda inom polismyndigheter beskriver samspelet mellan relationsskapande och gränssättande arbete. Vi kommer i denna studie att analysera dessa två förhållningssätt utifrån begreppen *kontakt* och *kontroll*, som vi har hämtat ut Tove Petterssons (2012) fältstudie om lokala polisens arbete med ungdomar. I studien undersöks möten mellan poliser och ungdomar utifrån polisens skäl till kontakt, samt ungdomarnas reaktioner.

Ett kontaktorienterat möte har som huvudsakligt syfte att exempelvis bekanta sig med eller få bättre kännedom om ungdomarna (Pettersson 2012, s. 36). Pettersson beskriver dessa möten som att polisen i så stor utsträckning som möjligt håller en god ton med ungdomarna i syfte att undvika upprörd stämning och friktion (ibid.). En vanligt förekommande strategi beskrivs av Pettersson som lekfullhet och humor (Pettersson 2012, ss. 65-82). Tillvägagångssättet används frekvent i möten som är rent kontaktorienterade, och bidrar till en lättsam stämning mellan polis och ungdomar. Det leder ofta till att ungdomarna är intresserade av att fortsätta kontakten och relationerna stärks under interaktionerna. Vidare kan tillvägagångssättet användas som ett komplement i mer kontrollorienterade möten. I sådana fall använder sig polisen ofta av humor i situationer där kontroller genomförs, vilket kan medföra att stämningen fortsätter vara relativt lättsam trots omständigheterna (Pettersson 2012, s. 70).

De möten som beskrivs som rent kontrollorienterade är sådana som från polisens sida motiveras av ett uppfattat behov att kontrollera eller tillrättavisa ungdomen (Pettersson 2012, s. 35). Bland annat kan detta handla om lägen där en polis upplever sin auktoritet ifrågasatt, och känner ett behov av att ställa situationen till rätta genom att markera sitt bestämmande över en situation (Pettersson 2012, s. 84). Pettersson lyfter även Goffmans resonemang om att publiken, det vill säga andra som närvarar vid interaktionen men inte direkt deltar i den, har en avgörande roll för behovet att rädda ansiktet (Pettersson 2012, ss. 83-85, 104).

I sin avhandling beskriver Granér (2004) två delar av polisens uppdrag; den serviceinriktade och den direkt brottsbekämpande. Det serviceinriktade arbetet innefattar bland annat att vara synlig, tillgänglig och behjälplig, vilket i sin tur ämnar förbättra relationerna mellan myndigheten och medborgare (ibid., s. 146). Granér beskriver även två möjliga förhållningssätt en patrullerande polis kan inta, vilka han benämner som det *mjuka* respektive *tuffa* förhållningssättet. Det mjuka utmäter sin effektivitet genom långsiktigt hållbara resultat. Inom detta förhållningssätt framhålls bland annat tvåvägskommunikation och kommunikativ förmåga, respekt via förtroende, samt tålmod och förståelse som framgångsfaktorer (ibid., ss. 204-205). Granérs beskrivning av det mjuka förhållningssättet, som fokuserar på långsiktighet och kommunikation, kommer fortsättningsvis att benämnas som en del av det kontaktorienterade förhållningssättet.

Det tuffa förhållningssättet innebär enligt Granér ett fokus på kortsiktiga lösningar med envägskommunikation och maktutövning som medel för att betona polisens auktoritet (ibid.), och kommer fortsättningsvis benämnas som en del av det kontrollorienterade förhållningssättet.

3. Tidigare forskning

3.1 Förväntningar på polisycket

Ett tema som frekvent förekommer inom forskning om förtroende till polisen är de förväntningar allmänheten har på myndigheten, eftersom polisens förmåga att möta dessa förväntningar kan påverka hur allmänheten uppfattar dess effektivitet. Ett exempel på forskare som lyfter ämnet är Brodeur (2010), som menar att polisen inte skapar social ordning, utan istället kan bidra med att tillfälligt upprätta den. Ett grundläggande missförstånd är att polisen har den avgörande inverkan på brottslighet, vilket hindrar de realistiska förväntningarna på polisen (Finstad, 2023 s. 53).

Även Peterson belyser detta missförstånd, och benämner det som *reassurance gap* (Peterson 2010). Detta beskrivs som oriktiga förväntningar på polisen och brist på kunskap om polisens uppdrag och resurser, vilket medför misstro och otrygghet för medborgare (ibid.). Författaren beskriver ett sätt att bemöta denna problematik, nämligen den brittiska modellen *reassurance policing*, vilken bygger på tre huvudsakliga punkter; (1) synlighet, (2) tillgänglighet och (3) bekantskap¹ (Peterson 2010, s. 28). Syftet med *reassurance policing* är att minska avståndet

¹ Begreppen är översatta från engelska av författarna, och är ursprungligen (1) visibility, (2) accessibility och (3) familiarity

mellan allmänheten och polisen, och på så vis förbättra allmänhetens förståelse och kunskap om polisens uppdrag och begränsningar (ibid.).

I ett svenskt sammanhang innebär detta exempelvis att polis uppmanas att patrullera till fots, eftersom att det möjliggör arbete med samtliga av de tre punkter som utgör den brittiska modellen. Vidare uppmanas de även till samverkan med lokala aktörer, vilket avser bidra till lokalkännedom, avseende individer som vistas på området såväl som närvarande aktörer. Med det närvarande förhållningssättet och den goda lokalkännedomen får polisen även bättre möjlighet att förhindra rekrytering av unga personer till kriminella nätverk, vilket anses vara en positiv bieffekt av arbetet (Peterson 2010).

3.2 Forskares observationer

I fältstudien *'Who 'Owns' the Streets? Ritual Performances of Respect and Authority in Interactions. Between Young Men and Police Officers'* följer Peterson (2008) polisens interaktioner med ungdomar i utsatta Stockholmsområden. I studien diskuteras 'face-work' som både polis och ungdomar använder sig av under interaktionerna med varandra. Face-work används även i interaktioner inom motparternas egna grupper. Peterson (2008) beskriver att vid de tillfällen flera ungdomar var närvarande vid en interaktionen med polisen försökte ungdomarna upprätthålla respekten inom gruppen genom att inte tillåta sig att "förlora ansiktet" när de kände sig utmanade av polisen. På liknande sätt använde sig polisen av face-work när de istället konfronterades av ungdomarna. För att deras kollegor skulle fortsätta hysa respekt för dem var även polisen tvungna att använda sig av face-work (Peterson 2008, s. 102).

Peterson (2008) kopplar företeelsen av face-work till vad hon kallar "the police professional code" och "code of the street" (Peterson 2008, ss. 98-99). Code of the street ses som ett svar på de marginaliserade förhållanden ungdomarna tillhör. Ungdomarna har ofta avvisat ett traditionellt liv och söker därför inte erkännande från institutioner som normalt sett accepteras av allmänheten. De visar därför motstånd mot polisen och andra delar av det etablerade samhället. De söker sig istället till egna, oppositionella grupper för att skapa och åtnjuta en annan slags respekt. Detta medför ofta att ungdomarna känner ett behov att försvara sig själva och det utsatta området de tillhör från vad som uppfattas som attacker. Code of the street har därför blivit till en

hederskod som utgör normen för hur dessa ungdomar och polisen interagerar i Petersons fältstudie (ibid).

‘The police professional code’ delas i sin tur upp i två handlingsätt, coercive mode of conduct och reciprocal mode of conduct. Coercive mode of conduct beskrivs av Peterson som en metod där polisen med hjälp av tvångsmedel dominerar personerna de interagerar med. Här kan exempelvis hot ses som ett lämpligt medel för att åstadkomma det åtråvärda resultatet. Den andra koden, reciprocal mode of conduct, används istället av poliser som enbart skulle använda våld som medel vid få, om några, omständigheter. Dessa poliser anser inte att tvångsmedel skulle ge dem goda resultat. Istället för tvångsmedel vill dessa poliser istället använda sig av övertalning eller liknande kontaktskapande tillvägagångssätt för att försöka ge personerna respekt, erkännande och en känsla av värde i gengäld (Peterson 2008, s. 99).

Peterson observerade både lokalpolis och en civilklädd grupp poliser i en enhet kallad ‘Street Peace Group’ (ibid). Liknande Goffmans (1967, ss. 15-16) beskrivning av ‘the avoidance process’ inom face-work, vilket beskrivs som ett sätt att undvika ‘threats to one’s face’ genom att byta samtalsämne eller aktivitetsriktning, försökte lokalpoliserna enligt Peterson undvika att provocera fram konfrontationer från ungdomarna de kom i kontakt med. Genom detta undveks till viss del ett “contests of face” mellan polisen och de unga männen, vilket innebar att båda parter kunde interagera och samtidigt bevara ansiktet (Peterson 2008, s. 116). Vid möten med de unga männen tog poliserna i Street Peace Group istället initiativ till interaktionen och utökade därmed sin kontroll över situationen och motparten. Även om interaktionen vid första anblick kunde uppfattas som vardaglig var det inte ovanligt att polisen vid kontakt med ungdomar på offentlig plats krävde att de unga männen skulle identifiera sig själva och ge en förklaring till sin närvaro. På så sätt etablerade Street Peace Group direkt sin auktoritet som polis medan ungdomarna som de tagit kontakt med förlorade ansiktet (Peterson 2008, s. 103). I kontrast till Street Peace Groups agerande kunde lokalpolisen både bibehålla det egna ansiktet och erkänna ungdomarnas behov av respekt. De använde sig därför av en strategi där de även räddade ungdomarnas ansikte, vilket medförde att de unga männen inte utpekades som “svaga” och därmed inte behövde hävda sig mot polisen genom motstånd (Peterson 2008, s. 116).

3.3 Ungas berättelser från utsatta områden

Wästerfors och Burcar Alm (2020) analyserar i sin artikel *'They are harsher to me than to my friend who is blonde'. Police critique among ethnic minority youth in Sweden* berättelser från intervjuade ungdomar boendes i olika utsatta områden. I denna intervjustudie talar de etniska minoritetsungdomarna om polisen ur både internationellt och lokalt perspektiv. Den svenska polisen beskrivs exempelvis på ett positivt vis när det jämförs med berättelser om korrupt polisbeteende i utomeuropeiska länder. När ungdomarna istället beskriver hur de upplever att svensk polis agerar i de olika lokala områdena blir bilden mer varierad. En del av de intervjuade ungdomarna beskriver hur de upplever att de som del av en etnisk minoritet stoppas oftare av polisen än vad etniska svenskar blir. Det finns även de som beskriver att de anser att det är själva området som avgör hur polisen kommer agera, på grund av dess rykte och följande stigmatisering. Att bli stoppad av sådana skäl beskrivs som orättvist, oavsett om polisen är trevlig och artig vid tillfället (Wästerfors & Burcar Alm 2020, ss. 177-178). Ungdomarna beskriver även området som både ett mål för polisövervakning och som försummad av myndigheter, då polisens närvaro ses som ett sätt att kontrollera de boende i området. Ungdomarna berättar om hur de upplever att polisens närvaro är till för att kontrollera så kallade "problemsamhällen", och inte för att vara där för att agera stöd och hjälpa lokalbefolkningen (Wästerfors & Burcar Alm 2020, s. 179).

Vissa av de intervjuade ungdomarna distanserade sig tydligt från polisens målgrupper. De beskrev hur polisen identifierade dem som en del av gruppen "kriminella ungdomar" trots att de inte tillhörde denna krets. De upplevde att de kontrolleras i högre grad än personer som polisen inte identifierade som en del av ungdomsgången, vilket ledde till kritik mot polisens närvaro och agerande. Dessa ungdomar framhäver i studien att de inte litar på svensk polis och att polisen associerar dem med brottslighet oavsett hur de beter sig. Även om de uttryckte förståelse för att polisen kontrollerade vissa av ungdomarna i området anklagades polisen för att klumpa ihop skötsamma människor med de andra ungdomarna (Wästerfors & Burcar Alm 2020, s. 181). Felaktig identifiering av ungdomarna beskrivs i studien som något som inte bara kan innebära klagomål om fördomsfulla poliser, utan även väcka ett polishat. Å andra sidan diskuterar även en del av ungdomarna hur de till viss grad identifierade sig som en del av personerna som polisen inriktar sig mot. Dessa berättelser kännetecknades av en viss kluvenhet. Intervjupersonerna

kunde exempelvis ta avstånd från personer som uttryckte polishat men fortfarande förklara att de identifierade sig med deras situation. På så sätt identifierar de sig med ungdomarnas frustration, medan de inte delar åsikten om att aggression mot polisen är en lösning (Wästerfors & Burcar Alm 2020, s. 183).

Vissa av ungdomarna berättade även om erfarenheter av, och föreställningar om, att polisen är diskriminerande, respektlös och ibland våldsam, medan vissa upplevde polisen som trevliga och sa att de aldrig hade känt sig utpekade på grund av sitt ursprung. Intervjupersonerna berättar även kritiskt om synen på svensk polis när de jämför hur polisen agerar mot dem och hur de agerar mot andra personer. Den etniska aspekten är här mer explicit och ibland även central i berättelsen, i motsats till de andras beskrivningar där området lyfts fram och etniciteten lyfts fram mer implicit (Wästerfors & Burcar Alm 2020, ss. 180-181).

3.4 Polisiära förhållningssätt

I sin avhandling skriver Rolf Granér om de yrkeskulturer som finns bland patrullerande poliser, där han skapar en typologi som används för att beskriva olika polisiära förhållningssätt (Granér 2004). Vilket förhållningssätt en polis har beror enligt Granér dels på flera individuella faktorer, såsom ålder och vilka arbetsuppgifter personen vanligen har, dels på i vilken situation mötet mellan polis och medborgare uppstår (Graner 2004, s. 290). Vidare beskriver Granér även en taxonomi som beskriver två olika inställningar poliser kan ha till yrkesroll; den legalistiska och den autonoma. Det legalistiska perspektivet grundar sig i formella bestämmelser, regler och riktlinjer kring polisycket, medan det autonoma perspektivet i större utsträckning ser den individuella polisen som en enskild samhällskraft (ibid.).

Vidare beskriver Granér att poliser med en autonom inställning i regel anser att deras uppgift är att skydda allmänheten, eller "svensson", från den heterogena potentiellt skadliga gruppen, eller "buset" (Granér 2004, s. 291). Poliser med detta förhållningssätt är också i regel mindre positiva till sådant polisarbete som Granér benämner som social service (ibid.). I regel menar Granér att det legalistiska förhållningssättet är förenligt med det som benämns som det "mjuka", då detta är det som vanligen förekommer i diverse policydokument och andra interna regleringar av arbetet. Det autonoma förhållningssättet är, å andra sidan mer förenligt med det "tuffa", eftersom att dessa i regel fångar upp de poliser som framförallt anser deras uppdrag vara att skydda

allmänheten från en skadlig grupp, vilket i regel görs genom “jakten på ‘allmänhetens fiender’” (Granér 2004, s. 292).

4. Metod

Då studiens syfte är att få en djupare förståelse för hur anställda inom polismyndigheten upplever och beskriver sitt arbete med relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden, samt hur detta i sin tur står sig jämfört med tidigare forskning och Polismyndighetens strategi, hämtades empiri genom kvalitativa intervjuer. Det metodologiska förfaringssättet och tillhörande material redogörs nedan.

4.1 Urval

Totalt intervjuades fyra anställda hos polismyndigheten, varav två kommunpolis och två områdespolis. Ytterligare två intervjuer hade planerats men ställdes in under ett sent skede i studien och kunde därför inte ombokas.

För att analysera polisens berättelser om relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden valdes anställda med olika befattningar ut i syfte att synliggöra berättelser från ett operativt såväl som strategiskt perspektiv. Med detta tillvägagångssätt kan de olika kunskaper och erfarenheter intervjupersonerna besitter bidra till en mer nyanserad bild av fenomenet. Urvalet var målstyrt, vilket Bryman (2018, s. 496) beskriver som ett strategiskt val av deltagare. Genom att använda sig av ett målstyrt urval väljs intervjupersoner utifrån den relevans, erfarenhet och förståelse de har av det specifika fenomenet (ibid.). Valet att intervjua anställda hos polisen på olika orter i Sverige, med olika roller och erfarenheter, gjordes för att trots det målstyrda urvalet uppnå en variation av intervjupersoner (ibid.).

4.2 Material och insamling

Insamlingen av empiriskt material utfördes genom semistrukturerade intervjuer, som genomfördes under våren år 2023. Processen inleddes genom mailkontakt med olika anställda inom organisationen. I beskrivningen av det eventuella intervjutillfället gavs generell information om intervjun, såsom dess syfte och ändamål. En intervjuguide skapades för att säkerställa att bestämda fokusområden inkluderades, medan det fortfarande fanns utrymme för intervjupersonen och intervjuaren att spontant diskutera relaterade ämnen eller intressanta

aspekter (Bryman 2018, s. 563). Intervjuguiden, som återfinns i bilaga 1 i sin helhet, utformades utifrån de åtagande som återfinns i punkt 4.1.4 (Polismyndigheten, PM 2018:26) och polisens mål, vilken enligt polislagen beskrivs på följande sätt:

- 1 § Som ett led i samhällets verksamhet för att främja rättvisa och trygghet ska polisens arbete syfta till att upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att i övrigt tillförsäkra allmänhetens skydd och annan hjälp.

Fyra intervjuer genomfördes och spelades in för att senare transkriberas. Den totala omfattningen av materialet är 4 timmar och 19 minuter av ljudupptagning, vilket resulterade i 46 sidor transkriberat material. Vidare togs minnesanteckningar under samtliga intervjuer, för att säkerställa korrekt återgivning av intervjuerna. Allt material sammanställdes innan vidare analys påbörjades. Vid transkriberingen tilldelades intervjupersonerna fingerade namn, där kommunpoliserna gavs namn som börjar på K, Kristin och Kajsa, medan områdespoliserna gavs namn som börjar på O, Olga och Olivia. Det faktum att samtliga poliser som intervjuades var kvinnor var inte avsiktligt då studien inte har ett fokus på intervjupersonernas kön. Vid studiens initiala skede kontaktades flertalet poliser, oavsett kön, men det var enbart kvinnliga poliser som uppgav att de var intresserade av att intervjuas. Transkriberingen färgkodades efter relevanta teman och jämfördes sedan med varandra för att upptäcka återkommande beskrivningar och berättelser. Även andra skildringar och citat som ansågs särskilt intressanta noterades och användes senare för analysen.

Tre av intervjuerna genomfördes på Microsoft Teams, medan den fjärde skedde på en av de intervjuade kommunpolisernas kontor. Valet att genomföra tre av intervjuerna genom videosamtal grundades i flexibiliteten det innebär för både intervjuare och intervjupersoner. Digitala intervjuer kan i vissa situationer vara fördelaktiga eftersom de underlättar deltagande trots geografiska avstånd. Detta kan i sin tur medföra att personer som annars skulle neka att medverka kan delta i intervjun (Bryman 2018, ss. 592-593). Inget tyder heller på att det är svårare för intervjuaren att skapa en förtroendefull relation till intervjupersonerna än vid direkta intervjuer (ibid). Dock togs risken för potentiella tekniska problem i beaktning genom att testa uppkopplingen samt hantering av programmets funktioner innan mötet startade. Valet att använda intervjuer som metod motiveras med den kunskap om fenomenet som kunde insamlas genom intervjupersonernas personliga kännedom (Banakar 2020, s. 41). Vidare avser vi med

metoden att i så stor utsträckning som möjligt låta intervjupersonerna styra samtalet på ett sätt som tillåter deras berättelser att utgöra grunden för analysen. Tillvägagångssättet är ämnat att skapa en reflexiv bild av fenomenet som undersöks, samt att åstadkomma en hög nivå av representation i studien, vilket innebär att författarna visar känslighet för det fenomen de undersöker, och därmed strävar efter att producera en bild av fenomenet som speglar de studerades upplevelse av detsamma (Gubrium & Holstein 1997, ss. 9-10).

4.3 Analysmetod

För att analysera det material som har samlats in har grundad teori använts som analytisk utgångspunkt. Istället för att använda sig av klassisk grundad teori föreslår Charmaz (2008) en konstruktionistisk variant av denna, Grounded Theory as an Emergent Method. Metoden består av transparenta, analytiska riktlinjer. Metoden möjliggör även för forskaren att se, och skapa, en direkt relation mellan data och det abstrakta. Denna metod har utvecklats för att vara systematiskt induktiv. Samtidigt tillåter den forskaren att använda mer öppna strategier för att leda fram till ny forskning (Charmaz 2008, s. 156). Teorins utgångspunkt är att analysera kvalitativa data, för att formulera hypoteser och därmed utveckla vidare teorier om beteende och interaktioner utifrån den egna, insamlade datan. Trots sin induktiva grund uppmuntrar Grounded Theory as an Emergent Method forskare att ställa hypoteser och därefter kontrollera sina teorier. Forskaren ägnar sig därför även åt deduktiva resonemang allt eftersom forskningen fortskrider (ibid). Denna typ av grundad teori motiverar med andra ord både tidigt analytiskt tänkande samtidigt som den får forskaren att interagera med sin data. Metoden betonar analysprocessen och utvecklingen av teori snarare än att endast fokusera på själva resultatet (ibid). Enligt Charmaz (2008) är strategierna som används vid grundad teori få men flexibla, vilket innebär att forskare kan anpassa dem utefter kraven på sina undersökningar. En forskare har med hjälp av Grounded Theory as an Emergent Method alltså utrymme att inte bara välja metoder men också att skapa dem under tiden undersökningen fortskrider (Charmaz 2008, s. 162).

Grundad teori anses vara ett lämpligt tillvägagångssätt för studier som, likt denna, berör intervjupersonernas sociala värld, rutinmässiga handlingar och deltagarnas uppfattning om dem (Denscombe 2010, s. 130). Grundad teori särskiljer sig även från andra metoder då varje del av analysprocessen är av både jämförande och interaktiv karaktär. Charmaz (2008) beskriver processen i fyra steg, vilka beskrivs mer djupgående nedan: För det första utgör en interaktiv

kodningsmetod grunden till grundad teori. I det andra steget skriver forskaren gradvis mer analytiskt i motsats till beskrivande anteckningar genom att använda sig av minnesanteckningar. Det tredje steget innebär att forskaren genomgår en teoretisk prövning, för att i det fjärde och sista steget uppnå teoretisk mättnad (Charmaz 2008, s. 163).

Kodningen inom grundad teori är enligt Charmaz (2008) den centrala länken mellan insamlingen av data och framställandet av en framväxande teori för att förklara denna. Genom kodning definierar forskaren vad som händer i datan och börjar ifrågasätta vilken betydelse detta i sin tur har. Line-by-line kodning inom grundad teori leder forskaren framåt och passar djupgående intervjuer och narrativ data (Charmaz 2008, s. 164). Charmaz rekommenderar även att ta minnesanteckningar under hela processen för att "fånga upp" idéer. Minnesanteckningarna öppnar upp kodningen för kritisk granskning och ger därför forskaren möjlighet att vidga sina vyer när de går igenom kodningen av den insamlade datan (Charmaz 2008, s. 165). I det tredje steget genomgår forskaren en teoretisk prövning av teorier. Inom grundad teori är den huvudsakliga uppgiften enligt Charmaz att jämföra den teoretiska logiken genom att leta efter och jämföra det egna materialet med data som inte har samma perspektiv som din egen forskning (Charmaz 2008, s. 166). Angående teoretisk mättnad ifrågasätter Charmaz hur forskare inom kvalitativ forskning, med en liten urvalsgrupp, kan veta att de har mättat en teoretisk kategori om de inte har samlat in tillräckligt med data för att fastställa måtten för kategorin i fråga, eller för att förklara dess egenskaper. Således är teoretisk mättnad "punkten då insamling av mer data om en teoretisk konstruktion inte avslöjar några nya egenskaper och inte heller ger några ytterligare teoretiska insikter" (Charmaz 2008, s. 167).

I enlighet med Charmaz beskrivning av grundad teori samlades rådatan in för att sedan kategoriseras i ett antal steg, där vi först kodade mening efter mening och sedan utgick från de övergripande ämnen som användes vid framtagandet av intervjuguiden. Därefter identifierades återkommande teman som ansågs ha relevans till de teoretiska ansatser som utgör studiens grund. Kodningen genomfördes genom en noggrann och upprepad genomgång av det transkriberade materialet, där innehållet färgkodades för att motsvara de teman som identifierades. Minnesanteckningar togs även under både intervjuer och under framtagande av resten av uppsatsen för att sedan jämföras med kodningen. Resultatet av datan jämfördes sedan med tidigare forskning av de boende i utsatta områdenas berättelser om interaktioner med

polisen, samt en fältstudie som komplement till intervjuerna. Den eventuella avsaknaden av teoretisk mättnad diskuteras närmare i den avslutande diskussionen.

4.4 Etiska överväganden

Studien har genomförts med hänsyn till Vetenskapsrådets huvudsakliga rekommendationer, eller så kallade levnadsregler, för god forskningssed (Vetenskapsrådet 2017, s. 8). Dessa innefattar bland annat att vara ärlig i sin forskning och tydlig med sitt tillvägagångssätt. Med anledning av detta redovisas studiens metod för såväl insamling som analys, samt resultat tydligt. Den regel som har beaktats i störst utsträckning, då vi anser att den är mest relevant för just den här studien, är den sjunde, som lyder; “Du ska sträva efter att bedriva din forskning utan att skada människor, djur eller miljö” (ibid.). Med utgångspunkt i detta har vi noga övervägt potentiell skada som skulle kunna uppkomma till följd av studien, och vidtagit åtgärder för att i så stor mån som möjligt undvika detta.

Studiens fokus på utsatta områden, som i sin natur präglas av gängkriminalitet, kräver att särskild hänsyn tas till intervjupersonernas anonymitet. Med anledning av detta har varje intervjuperson fått ett fingerat namn som inte speglar exempelvis ålder eller härkomst. Vi har även avidentifierat intervjuerna, genom att inte nämna städer eller platser, specifika årtal eller detaljerade beskrivningar av händelser som riskerar att röja intervjupersonernas identitet.

Vid intervjuernas inledning tillfrågades intervjupersonerna om samtycke till intervjuerna och den ljudupptagning som genomfördes. Även anonymitet samt möjlighet att avbryta intervjun eller avböja frågor garanterades. Genom att framföra denna information innan intervjuernas genomförande togs etiska principer om information, samtycke, och anonymitet i beaktning, likt vad Bryman (2018, ss. 170–171) lyfter fram. Efter att ha bekräftat intervjupersonernas samtycke genomfördes en ljudupptagning, som sparas tills dess att studien är avslutad i sin helhet. Intervjupersonerna försäkrades även om att endast uppsatsens författare kommer att ha tillgång till ljudfilen. Därefter transkriberades intervjuerna ordagrant, för att säkerställa en så korrekt representation av intervjupersonens utsago som möjligt, i enlighet med Vetenskapsrådets levnadsregler om sanningsenlighet och tydlighet i resultatredovisning (Vetenskapsrådet 2017, s. 8).

5. Resultat och analys

I följande avsnitt presenteras de resultat som har framkommit under intervjustudien utifrån fyra övergripande teman som har identifierats i samtliga intervjuer. Temana är (1) berättelser om relationsskapande arbete, (2) berättelser om gränssättande arbete, (3) att hantera förväntningar och (4) ständiga överväganden. Resultaten analyseras utifrån den teori och forskning som presenterats. Utdragen från intervjuerna tillskrivs respektive intervjuperson med hjälp av deras fingerade namn; områdespoliserna Olga och Olivia och kommunpoliserna Kajsa och Kristin. Varje enskilt tema har för avsikt att besvara en del av de frågeställningar som presenteras i avsnitt 1.2.

5.1 Berättelser om relationsskapande arbete

Samtliga intervjupersoner beskrev att de, i olika utsträckning och på olika sätt, aktivt använder sig av relationsskapande arbete när de rör sig och verkar i utsatta områden. Vilka strategier samt i vilken utsträckning de användes, hur viktigt arbetet ansågs vara och varför arbetet genomfördes skiljde sig dock mellan de olika befattningar som intervjupersonerna hade. Detta kan liknas vid de personliga egenskaper som enligt Granér bestämmer vilket förhållningssätt en enskild polis sannolikt antar (Granér 2004, s. 290). Olivia och Olga beskrev båda humor som sitt vanligaste tillvägagångssätt när de jobbade relationsskapande. I följande citat resonerar Olivia kring just detta:

Nej men ofta tror jag att, man har haft dem så mycket och de har varit med så länge så ofta upplever jag att man kan liksom stå och skämta med de här individerna och man kan ha ett bra samtal med dem.

I citatet framkommer två aspekter som kan anses teoretiskt relevanta. Bland annat kan användandet av humor anknytas till Petterssons analys av lokalpolisers arbete med ungdomar; genom att använda sig av humor, oavsett om mötet främst är kontakt- eller kontrollorienterat försöker poliserna skapa eller upprätthålla en lättsam stämning, vilken kan ha en positiv inverkan på relationerna mellan medborgare och polis (Pettersson 2012, ss. 69-70). En annan aspekt av citatet som är intressant att lyfta är den inledande delen, där Olivia beskriver att “man har haft dem så mycket”. Hon indikerar här att det finns en bekantskap mellan individerna i det utsatta området, och de områdespoliser som verkar där. Detta kan förstås som en del av metoden

reassurance policing, som har anammats i Sverige och anpassats till det svenska klimatet (Peterson 2010). *Reassurance policing* avser att genom synlighet, tillgänglighet och bekantskap minska avståndet och förbättra förståelsen mellan medborgare och polisväsendet (Peterson 2010, s. 28). Bekantskap är en av de tre faktorer som utgör grunden av *reassurance policing* (ibid.) och utifrån Olivias utsago kan det konstateras att hon upplever att detta är något som hon har uppnått i området hon verkar i.

Både Kajsa och Kristin beskriver att det relationsskapande arbetet utgör grunden för deras strategi i utsatta områden. Relationsskapandet beskrivs av dessa som ett kontinuerligt arbete, vilket vid behov kan pausas genom att istället agera gränssättande. Även detta kan anknytas till den bekantskap som Peterson framhåller som en grundläggande del av *reassurance policing*. Detta kan exemplifieras genom ett resultat hämtat ur intervjun med Kajsa, som berättar om hur viktigt det är att ge allmänheten en positiv bild av polisen, och förklarar att man under den första tiden i ett utsatt område oftast inte får någon respons från de boende. Hon menar att det därför är viktigt att resurserna inte enbart fokuseras på ett område under en kort period, för att sedan försvinna igen. Hon fortsätter med att förklara hur de boende måste få intrycket av att polisen även är till för *dem*. Hon berättar:

Sitter det ett gäng föräldrar med sina barn på en lekplats så kan vi slå oss ner och prata. I början kanske man inte får så mycket sagt eller så mycket tillbaka, men jag tänker att man ändå måste hålla i och lägga det i linjeverksamheten så att det inte bara blir insatser i det här områdena, “åh nu är vi supermånga, vi får resursförstärkningar och så är vi där hela tiden i fyra veckor och sen försvinner vi igen”. Vi är här, vi är er polis och vi kommer finnas här.

Hon belyser i citatet att det långsiktiga arbetet på platserna är avgörande för att det relationsskapande arbetet ska fungera. Peterson menar att det långsiktiga arbetet, likt det intervjupersonen beskriver ovan, och de relationer som byggs genom det kan öka förtroendet och tilliten till polisen, genom att det verkar för “instilling a sense of trust and confidence with the citizenry - that they had ‘their’ police on the streets” (Peterson 2010, s. 36), ett resonemang som mycket nära kan liknas vid det Kajsa gör i citatet ovan. På samma tema beskriver Kristin att det därför är viktigt: “Att vara synlig i området, att inte bara komma till ett område när någon ringt efter polisen eller när det hänt någonting”. Det relationsskapande arbetet beskrivs av alla

intervjuade poliser som något som av alla, men till olika grad, används för att skapa förtroende hos den stora majoriteten i utsatta områden som inte begår brott. Kristin fortsätter:

Relationsskapande arbete tänker jag är till alla som bor i området, om vi tänker att medborgarna som är skötsamma och inte håller på med olagliga aktiviteter, att öka deras förtroende, att möta dem där de bor, på deras förutsättningar.

I relation till den strategi som presenteras i Polismyndighetens PM 2018:26, är tillvägagångssättet förenligt främst med den del som lyfter att "I syfte att öka tryggheten och förtroendet för samhällets aktörer ska Polismyndigheten: Verka *nära*² medborgarna /.../". Tidigare forskning indikerar att det arbetssätt som intervjupersonerna beskriver har goda förutsättningar att öka förtroendet för Polismyndigheten, och kan därför anses stämma väl överens med Polismyndighetens strategi med samma mål.

Olivia och Olga, som i större utsträckning säger sig jobba med ett gränssättande och kontrollorienterat förhållningssätt, hade inledningsvis svårare att beskriva de metoder de använder för att arbeta relationsskapande. Det framkom dock under samtalets gång att även de har ett antal tillvägagångssätt som kan tolkas som kontaktorienterade. Olga, som beskrev sitt förhållningssätt som främst gränssättande, berättade om ett exempel på hur hon använder tydlig kommunikation vid en gripanden, för att undvika att situationen eskalerar:

Jag försöker ju ofta luta mig på lagstöd. "Du är misstänkt för brott, jag har laglig rätt att göra detta enligt polislagens tionde paragraf" eller vad det nu är jag vill säga. /.../ Jag upplever att bara jag är trygg i mig själv och vet vad jag får göra så kan jag säga det med så pass säkerhet att det ofta inte blir en diskussion.

Hon belyser i citatet att hon är noga med att understryka och använda det lagstöd en polis besitter. Med hjälp av detta kan konflikt, eller "diskussion" som Olga kallar det, undvikas, eftersom både polisen och den gripna personen är väl medvetna om vilka befogenheter och begränsningar hon har i ingripandet. Tillvägagångssätten kan jämföras med den tredje kutym som Goffman beskriver, nämligen att möjliggöra att publiken tilltar beskyddande åtgärder (Goffman 2009, s. 204). Genom att hon visar på sin kompetens och sin lojalitet mot sin

² Accentuering tillagd av författarna.

yrkesgrupp och dess innebörd, kan det förstås som att Olga styrker publikens, i detta fall den kontrollerade medborgarens, möjlighet att, utan vidare ifrågasättande, acceptera henne i sin roll som polis.

Vidare resonerar Kristin även kring relationsskapande arbete, och hur det även kan fungera som en brottsförebyggande strategi:

Och de som har ett kriminellt leverne eller är på väg in på den banan, det finns ju de som är väldigt konfrontativa och de som inte alls är det /.../ Men att ändå komma nära dem också, att kunna ha en dialog med dem. Att det inte alltid är “upp mot väggen, vi kontrollerar dig”, utan också kunna slå oss ner med dem om de sitter vid en bänk. Man pratar mycket om avhopparverksamhet.

Detta kan förstås utifrån en kombination av användandet av coercive mode of conduct och reciprocal code of conduct (Peterson 2008, s. 99). Istället för att enbart använda sig av olika slags tvångsmedel använder sig Kristin även av övertalning och dialog för att hantera situationen (ibid.). Olivia berättade hur det vid ett sådant tillfälle är viktigt att fortfarande agera som just polis:

/.../ Det är klart att det blir en form av relationsskapande när man tar lite extra tid och prata med dem. Sen är vi alltid tydliga med att även om vi kan stå och tjimma, och snacka med dem så /.../ är vi poliser, och de vet ju vad vi jobbar emot. Det är tydligt att vi jobbar mot... Ja, men all brottslighet egentligen.

I ovanstående citat beskriver Olivia ett tillvägagångssätt som, trots att det till viss del har ett gränssättande fokus, även har inslag av relationsskapande. Detta kan förstås utifrån Granér's beskrivning av det mjuka förhållningssättet. Granér beskriver att en av det mjuka förhållningssättets huvudsakliga tillvägagångssätt är tvåvägskommunikation, och att effektiviteten mäts i just långsiktiga resultat och goda relationer (Granér 2004, ss. 204-205). Olivia beskriver i citatet att hon står och “tjimmrar” med personer med känd kriminell inblandning, vilket får antas ha ett relationsskapande syfte. Hon menar dessutom att hon är noggrann med att kommunicera hennes syn på situationen, vilket kan tolkas som en del av det kommunikativa förhållningssätt Granér tillskriver det mjuka förhållningssättet.

5.2 Berättelser om gränssättande arbete

Samtliga intervjupersoner kunde även ge exempel på tillfällen de agerar gränssättande när de arbetar i utsatta områden. Detta fokus var dock större hos Olivia och Olga, som beskrev gränssättande arbete som den mest framträdande strategin i sin vardag. I citatet nedan beskriver Olga hur det finns;

././ vissa situationer där vissa personer inte går att prata med. Hur professionellt och korrekt jag än agerar så kommer han fortfarande hysa agg mot mig och vara arg på mig, bruka våld. Om det nu är så kommer jag också bli tvungen att göra det mot honom.

Även Kajsa och Kristin, som främst beskriver erfarenhet av att jobba relationsskapande, talar om hur det finns situationer då de måste vara gränssättande. Främst framkommer detta under diskussioner om den egna upplevda säkerheten, där poliserna också berättar om exempel på hot och våld som de upplevt i tjänsten. Kajsa berättar:

Ibland hade vi liksom regionala span, och då går de bara fram och knackar på rutan liksom [skratt], "Du är inte välkommen här", alltså, de har stenkoll, vissa individer. De som kanske inte lever helt lagligt, de bygger ju upp en struktur, och de fångar ju upp unga som de märker att det kanske är någon som tycker att vi är lite häftiga. Det är en stor utmaning att stoppa det tillflödet, att de grupperingarna fylls på.

I jämförelse med det relationsskapande arbetet framkommer det under intervjuerna inte lika tydligt hur det gränssättande arbetet bidrar till att öka förtroendet för myndigheten. Det kan möjligtvis snarare kopplas till effektivitet i genomförandet av uppdraget och det som en polis visar upp för samhället. Genom att sätta gränser mot medlemmar i gäng hävdar eller förstärker polisen sin auktoritet och kan därmed uppfattas som mer effektiv av allmänheten. Även om Kajsa främst beskriver att hon arbetar relationsskapande berättade hon under intervjun om ett exempel på tillfällen där hon kände att hon behövde anpassa sitt beteende och agera gränssättande för att kontrollera de boendes beteende:

././ ibland är det de här unga som vill visa upp sig för de mer etablerade, de kan ha en jäkla attityd. Och då kan man ju också liksom bara undra, men hur beter ni er? För det är ju inte sällan heller. Det blir bara värre för er, för vi kontrollerar mer om ni är uppstudsiga.

Kajsas berättelse om ungdomarnas vilja att “visa upp sig” kan analyseras utifrån Goffmans (1967, s. 6) teori om face-work. I polisernas berättelser kan man utläsa olika sorters face-work mellan både polis och de boende i utsatta områden, samt parterna sinsemellan. I detta citat kan man först och främst utläsa att ungdomarna vill bevara ansiktet när polisen interagerar med dem. De vill inte förlora ansiktet inför de mer etablerade nätverksmedlemmarna. Vid tillfällena där en person inte lyckas upprätthålla sitt ansikte, eller sin image inför den egna gruppen, kan skamkänslor uppstå, som i sin tur riskerar att påverka interaktionen med polisen negativt. Enligt Goffman (1967, s. 10) är det även obehagligt att se någon förlora ansiktet, vilket innebär att människor i regel är obenägna att försätta en annan person i en sådan situation om det kan undvikas. Detta skulle kunna förklara händelser liknande Kajsas citat ovan. Hon uttrycker en oförståelse inför ungdomarnas oförmåga till insikten att läget kommer eskalera om de inte visar respekt inför polisen. Ur polisens synpunkt kan ungdomarnas attityd bryta mot Goffmans idé om att människor är obenägna att utsätta andra inför risken att förlora ansiktet. Samtidigt kan ungdomarna redan ha uppfattat polisens agerande som en utmaning. Eftersom inte heller ungdomarna vill förlora ansiktet, särskilt inte inför de mer etablerade kriminella, känner de därför ett behov av att rädda sitt ansikte genom att markera mot polisen. Denna ovilja kan även utläsas i ett annat citat från Kajsa, där hon berättar om sina tankar kring att arbeta gränssättande och förklarar hur hon anpassar sin dialog och tonläge utefter situationen:

/.../ man använder rösten mycket för att visa vad som gäller. Om jag då går in så här högt³ så är det jättesvårt för mig att hämta hem, medans om jag går in med en schysst attityd som är tydlig ändå, då känner jag åt vilket håll det barkar åt, då kan man alltid höja och snäppa upp. Om ni agerar så, blir våra gränser snävare och er rörelsefrihet blir kanske begränsad eftersom ert beteende gör så att vi kommer gå vidare med en kontroll.

Det Kajsa beskriver här kan förstås som den tolkningsprocess Blumer (1969, ss. 5-6) beskriver som grundläggande för den symboliska interaktionismen. Genom att gå in i en situation med ett lugnt tillvägagångssätt avser hon att skapa förutsättningar för ett konfliktfritt möte. Hon menar sedan att hennes fortsatta agerande determineras utifrån vilken respons hon får, och är kopplat till hur hon tolkar motpartens agerande. Detta kan förstås som en tolkning av symboler, som likt det

³ Kajsa syftar här till ett aggressivt tonläge

Blumer beskriver, handlar om att tolka ord och gester, tillskriva dem mening, för att sedan agera utifrån den tolkning man gör. Om Kajsa tolkar de kontrollerade medborgarna som hotfulla kommer hennes tillvägagångssätt anpassas därefter. I kontrast till Kajsas berättelse beskriver istället Olga hur ett sådant beteende skulle kunna tolkas som svaghet av personerna hon kommer i kontakt med när hon arbetar operativt:

Om jag skulle börja vela “oh men ja men ta det lite lugnt nu” och “vi kanske kan göra såhär istället”, då skulle man bli uppäten direkt. Det går inte med de här individerna utan man måste från första början visa “det är vi som bestämmer, vi kommer göra den här åtgärden mot dig nu, men allt kommer gå lugnt och fint /.../

Även under intervjun med Olivia berättade hon att hon anser att det är viktigt att etablera sin roll som polis, och att även vidhålla yrkesrollens symboliska vikt i situationer där hon har skapat relationer genom skämtsamma kontakter. Hon förklarar: “Ja, jag skulle aldrig tillåta om det skulle trampas över. Då skulle jag säga till. Ja... Om någon skulle prata illa om någon kollega eller myndigheten, då hade jag stått som en representant från myndigheten.” Enligt Blumer (1969, ss. 7-8) och Goffman (1967, ss. 9-11) kan detta citat tolkas som ovilja att förlora ansiktet inför den andra parten och kollegor som eventuellt närvarar. Ur både Olgas och Olivias citat kan man utläsa vikten av att visa respekt inför den andre parten.

Genom de komplicerade ritualerna i både tal och med hjälp av kroppsliga gester kan personerna inte enbart ge eller förneka varandra respekt, men även starta en ‘contest of face’ (Peterson 2008, s. 116) för att utmana varandra genom face-work och interaktioner med varandra. Olga beskriver visserligen hur hon vid den initiala kontakten vill hävda sin maktposition för att inte förlora kontrollen över situationen och individerna, men trots detta kan man av hennes citat utläsa att hon försöker att förhindra att det blir en ‘contest of face’. Olivia uttrycker att hon inte accepterar ungdomarnas brist på respekt gentemot polisen och mot henne i rollen som polis. I Olivias berättelse beskriver hon en typ av situation där en ‘contest of face’ redan uppstått. Oliva uppfattar detta som ett övertramp och berättar om hur hon således inte accepterar att förlora när den andra parten startat en ‘contest of face’. Detta kan tolkas som en interaktion mellan personer som följer ‘code of the street’ och ‘the police professional code’. Båda parter använder sig av metoder för att inte förlora ansiktet, vilket både kan ta sin form i undvikande av ‘contest of the face’ och ett försök att rädda ansiktet om den andre parten anses ha utmanat dem.

Vidare uttryckte Kristin och Kajsa att det var svårt för dem att berätta om vilka metoder som används om de behövde arbeta gränssättande. Båda beskriver istället att en medborgardialog är grunden de arbetar med, medan Kristin även tillägger att det samtidigt är viktigt att det relationsskapande arbetet inte innebär att man som polis bortser från sitt uppdrag eller glömmer sin tjänstemannaroll. Utan att vilja diskutera hur en sådan situation hanteras, berättar hon sedan om situationer då personer av olika anledningar inte hyser respekt för henne eller hennes kollegor. Hon berättar att: "Sen såklart får man ha med sig perspektivet att vissa medborgare eller personer som man träffar på har ju en annan syn och erfarenhet av polis, känner kanske inte svensk polis". Hon tillägger senare att: "Vissa personer har svårt med kvinnliga poliser, det får man också såklart ha med sig i sin beräkning." Detta kan ses som ett uttryck för hur poliser som huvudsakligen arbetar kontaktskapande är medvetna om att det relationsskapande arbetet inte alltid kan användas, då vissa personer inte respekterar polismyndigheten i sin helhet. Det är därför nödvändigt för dem att använda sig av face-work för att bibehålla kontrollen och inte förlora ansiktet ytterligare.

Kajsa fortsätter med att förklara hur hon vid tillfällena när hon märker att något inte verkar stå rätt till förbereder sig på att hon kanske kommer behöva vara gränssättande istället för relationsskapande: "Att de blir sjukt nervösa, att de börjar sticka. Det kan ju vara någonting som ger en magkänsla, här är något annorlunda, och då kanske man vill kontrollera." Tolkningsprocessen hon beskriver är ett återkommande tema i intervjustudien, vilken, likt nämnt ovan, kan kopplas till Blumers (1969, ss. 5-6) teori om symbolisk interaktionism. Hennes agerande har enligt denna teori påverkats av den nya tolkningen av personen ifråga när denne avlägsnat sig från platsen vid polisernas närvaro. Från att hon (enligt egen utsago) har tolkat personen som en "vanlig" medborgare och boende i det utsatta området tillskriver hon vid denna interaktion istället personen rollen som "misstänkt" och agerade utefter sin nya tolkning.

De intervjuade poliserna hade även svårare att exemplifiera tillfällena då de använde sig av kontroll eller utövade gränssättande arbete än när de berättade om relationsskapande och kontakt. Istället för att ge exempel på specifika händelser där de varit gränssättande, eller berätta om olika metoder de använder sig av, talade poliserna främst om vilka personer de var gränssättande mot och hur en sådan situation kunde uppstå.

I följande citat resonerar Olivia om hur gränssättande beteende oftast används vid ingripande:

Det är ganska sällan som man måste vara gränssättande utan att det är något typ av ingripande, utan ofta är det i samband man får höra fula ord och diverse. För då tycker de att man har varit på dem av någon anledning, för att de är misstänkta för något. Och det är ofta då de här hoten eller glåporden når oss, så att säga.

Olivias resonemang kan ställas i kontrast med det som framkom i Wästerfors och Burcar Alms (2020) intervjuer med ungdomar i utsatta områden. I deras studie uttrycker flertalet ungdomar i områdena att de känner sig utpekade av polisen och ofta kontrolleras, trots att de inte tillhör gruppen ungdomar som polisen egentligen säger sig vilja kontrollera. Olivia talar i intervjun om att ungdomarna tycker att "man har varit på dem av någon anledning" och polisen vid dessa tillfällen ofta möts av verbalt motstånd. Enligt Wästerfors och Burcar Alms intervjuer med ungdomarna kan det verbala motståndet kopplas till att ungdomarna faktiskt anser att polisen har riktat in sig mot dem utan att de gjort något. Motivet till kontrollen kan i ungdomarnas ögon istället vara ett uttryck för rasism och överkontrollerande av de boende i området. Även om ungdomarna som Olivia syftar till i intervjun i själva verket tillhör gruppen ungdomar som i Wästerfors och Burcar Alms studie framhäver att de till olika grad identifierar sig med personerna som polisen är ute efter att kontrollera, kan ungdomarnas reaktion fortfarande förklaras med hjälp av face-work. Dessa ungdomar påpekar även etnisk profilering och bristen på respekt från polisens håll som bidragande faktorer till sitt missnöje. Ungdomarna skulle enligt tidigare forskning därför kunna anses reagera starkt på polisingripande då de, oavsett om de identifierar sig med gruppen polisen fokuserar på eller har blivit felaktigt identifierade som en del polisens målgrupp, riskerar att förlora ansiktet genom interaktionen med polisen. Polisen vill i sin tur inte heller förlora ansiktet, och reagerar därför på ungdomarnas förolämpningar. Även i denna interaktion uppstår därmed ett "contest of face" mellan polisen och ungdomarna, vilken ingen vill förlora.

5.3 Att hantera förväntningar

Flera av intervjupersonerna belyste vikten av samverkan i de utsatta områdena för att effektivt kunna bemöta den problematik som råder. De menar att samtliga närvarande samhällsaktörer måste arbeta med sina respektive uppdrag för att kunna nå förbättring. Ett exempel på sådant resonemang återfinns när Kristin beskriver att "polisen kan inte jobba med de ekonomiska

förutsättningarna eller måluppfyllelse i skolan. Däremot ska vi se till att alla kan få en trygg skolgång”. I detta får hon medhåll från Kajsa, som beskriver följande:

Jag kan tänka mig att det i vissa områden, eller att vissa namn, efternamn, medför... jag ska inte säga respekt för det är fel ord, men rädsla. Så att man som lärare eller förskollärare eller annan pedagog som ser saker, så tror jag inte alltid att man vågar [anmäla], utan att det blir polisens uppgift.

Genom att uttrycka att “det *blir* polisens uppgift” kan intervjupersonen antas mena att polisen tillskrivs uppgifter som inte i själva verket är en del av deras uppdrag. Intervjupersonerna menar även att allmänheten tillskriver polisen ansvar som faller utanför deras uppdrag; “‘Ni släppte ut tjuven’ eller ‘Ni gjorde såhär’, men ser inte hela rättskedjan. På något sätt, för medborgaren, så blir polisen ansiktet för rättskedjan. Man har inte så bra koll på resten”, beskriver Kajsa. Intervjupersonen berättar att de råder en okunskap avseende Polismyndighetens förutsättningar att hantera vissa ärenden, vilket resulterar i att det riktas missnöje mot myndigheten och deras förmåga att uppfylla de förväntningar som de ställs inför.

Fortsättningsvis beskrev intervjupersonerna, främst Kajsa och Kristin, att de upplever förväntningar från andra samhällsaktörer, vilka de inte kan uppfylla. När Kristin reflekterar kring vikten av samverkan och kommunikation mellan polisen och samhällets olika aktörer lyfter hon följande exempel:

Kommunen till exempel har byggt en asfalterad väg i ett industriområde som är alldeles spikrakt, som nu då visar sig ha blivit den optimala platsen för att hålla streetrace på. /.../ Någon, i detta fallet kommunen, gör en åtgärd kanske då utan att ha med det här brottsperspektivet, eller den situationella brottspreventionen, och så uppstår det en situation som helt plötsligt då någon annan får i uppdrag att hantera. För då är det vi som, i det operativa som liksom får ärendet, då blir det ju ett uppdrag för oss. Men vi kommer omöjligtvis kunna vara på alla platser överallt hela tiden.

Kristin beskriver händelsen som att polisen blir tilldelade ett uppdrag till följd av en bristande kommunikation mellan kommunen och polisen. Även Kajsa beskriver svårigheter i samverkan med andra aktörer, och menar att uppgifterna “blir” polisens, även om de inte bör vara det. En effektiv och välfungerande samverkans relevans för att minska avståndet mellan polis, allmänhet och andra lokalt närvarande aktörer beskrivs av Peterson, som menar att

officers are encouraged to spend time liaising with their neighbourhoods by forging contacts at schools, youth centres, local businesses, etc., and by simply talking with the residents they meet. These efforts are gauged so as to increase familiarity with the neighbourhoods (Peterson 2010, s. 30).

En strategi som samtliga intervjupersoner framhöll som en vanlig metod för relationsskapande arbete är ett kommunikativt förhållningssätt. Detta föranleds enligt intervjupersonerna av den bristande kunskap som allmänheten och andra samhällsaktörer besitter om Polismyndigheten och dess uppdrag. Finstad (2023 s. 53) beskriver att Polismyndigheten ofta tillskrivs det yttersta ansvaret för brottsligheten, något som samtliga intervjupersoner lyfte när de resonerade kring bland annat rättssäkerhet och tystnadskultur. Kajsa beskriver att hon upplever att “för medborgaren, så blir polisen ansiktet för rättskedjan”. Detta kan antas ha en problematisk effekt på det förtroende som finns för polisen i utsatta områden, särskilt med tanke på att områdena genomgående präglas av bristande förtroende för rättsväsendet i sig (BRÅ 2018:6).

Ett tillvägagångssätt som möjligtvis kan användas för att bemöta denna problematik är de tre strategier som Peterson beskriver utgör *reassurance policing* (Peterson 2010). Samtliga av dessa går att återfinna, i viss utsträckning, i samtliga intervjupersoners beskrivning av hur de arbetar kommunikativt för att motverka okunskap om polisyrket, Polismyndigheten och dess begränsningar. Kajsa resonerar nedan, dels kring den frustration hon möter, dels kring hur hon anser att den bör bemötas;

Jag är ute och träffar PRO⁴, jag är ute och träffar medborgare. Då får man ju höra att “Ja, man orkar inte ringa 114 14”, liksom den här frustrationen, alltså, tillgängligheten för medborgaren är såklart jätteviktig. Och det är samma sak där /.../, ledningscentralen som tar emot alla samtal, som måste prioritera, att liksom förklara då, varför man inte kan skicka en bil just nu.

I citatet lyfter Kajsa vikten av just tillgänglighet, vilket direkt kan kopplas till Petersons beskrivning av *reassurance policing*, där tillgänglighet beskrivs som allmänhetens och andra samhällsaktörers möjlighet att komma i kontakt med polis, samt att tillgå riktig och relevant information (Peterson 2010, s. 28). Peterson framhåller förhållningssätt som det Kajsa beskriver, det vill säga sådant som fokuserar på tillgänglighet och information, kan bidra till ökad trygghet

⁴ Pensionernas riksorganisation

bland medborgarna genom att öka förtroende såväl som att det har möjlighet att de facto förebygga brottslighet (ibid.). Det stöd som tidigare forskning tillhandahåller för de metoder intervjupersonerna beskriver medför att deras uppfattning av det relationsskapande arbetet är väl förenligt med Polismyndighetens PM 2018:26, vilket uttrycker att det relationsskapande arbetet ska bidra till ökat trygghet, såväl som förbättrade relationer. Med utgångspunkt i Granér typologi kan förhållningssättet som beskrivs ovan, och som genomgående används av Kajsa och Kristin i möten med medborgare, beskrivas som det "mjuka". Förhållningssättet värderar långsiktiga resultat och tvåvägskommunikation (Granér 2004, s. 204), vilket utifrån Kajsas utsago kan tolkas som högt värderade även hos henne.

Vidare syftar den strategi som redogörs i PM 2018:26 till att genom relationsskapande och gränssättande arbete öka "förtroende för samhällets aktörer". Detta kan tolkas som att Polismyndigheten åskådliggör den tendens som lyfts fram i tidigare forskning på ämnet; en persons förtroende för exempelvis polismyndigheten kommer att påverkas av deras uppfattningar av andra myndigheter och vice versa (BRÅ 2018:6, s. 44), och Polismyndighetens förtroende bland medborgare grundar sig till viss del i synen att Polisen är ytterst ansvariga för brottsligheten i samhället (Finstad 2023, s. 53). Genom att använda detta för att tolka Kajsas och Kristins citat ovan, kan det förstås som att de upplever samverkan med andra aktörer som avgörande för polisens relation till allmänheten av två anledningar; förtroendet polisen åtnjuter hos allmänheten är beroende av förtroendet för myndigheter i stort, och ett misslyckande av att ta ett brottsförebyggande perspektiv i beaktande hos andra aktörer kommer resultera i att polisen hålls ansvariga för resultaten.

Även bristen på tillit hos boende i utsatta områden var ett återkommande tema, vilken enligt intervjupersonernas berättelser medför en annan slags begränsning för poliserna. Kajsa berättade under sin intervju att hur hon upplever att anmälningsbenägenheten och viljan att vittna skiljer sig åt i utsatta områden gentemot andra platser i Sverige:

Man vill inte gå fram och prata med polisen och berätta att, "Du, de säljer knark i min tvättstuga" eller "De sitter i mitt källarförråd och hanterar vapen" /.../. Det kan ju hända ganska grova våldsbrott, och när man då genomför dörrknackning så är det ingen som har sett något, ingen som har hört något, alla sov. Fast där var en handgranat som exploderade så sov alla, ingen vaknade [skratt].

Ovanstående citat belyser ett återkommande tema i samtliga intervjuer, nämligen att poliserna upplever att det råder en viss tystnadskultur som försvårar deras arbete i de utsatta områdena. Samtliga poliser som har intervjuats i studien menar att invånare i dessa områden, oavsett kriminell inblandning, påverkas av kriminaliteten på så vis att de är mindre benägna att delta i rättsprocesser. I följande citat beskriver Olga det hon anser vara den största utmärkande skillnaden mellan utsatta och andra områden:

En stor grej är att folk i allmänhet inte vill prata med polisen. Man är rädd för vilka konsekvenserna kan bli om man de här våldsdödsfallen får reda på att man har "golat" som de säger då, pratat med polisen.

Rädslan som beskrivs i ovanstående citat menar samtliga intervjupersoner ha en negativ och försvårande effekt på deras utredande arbete och på rättssäkerheten. Uttryck som "parallellsamhälle" och att "ta saken i egna händer" är också vanligt förekommande i deras resonemang om den relation till rättsväsendet som finns i områdena. På detta tema resonerar Kristin som följande:

Att vi har ett högt förtroende är jätteviktigt för vårt uppdrag men även för hela rättskedjan, har vi inte folk som ringer in och vill berätta vad de sett och hört så är det ju jättesvårt att hålla hög rättssäkerhet och driva ärenden helt enkelt.

Kristin beskriver i intervjun att hon upplever att förtroende är avgörande för att medborgare ska delta i rättsprocesser. Hon tillskriver alltså tystnadskulturen till ett bristande förtroende för samhällets aktörer, i synnerhet polisen, och belyser vikten av att motarbeta detta. Olivia menar att tystnadskulturen kan härledas till utanförskap;

Man är kanske lite utanför samhället vilket gör att man kanske inte ringer polisen när det är något som har hänt. Att man inte får den hjälpen som man annars skulle kunna få från allmänhet som gärna pratar med polis.

De resonemang som poliserna beskriver kan förstås som att deras effektivitet drabbas av den tystnadskultur som råder, vilken enligt BRÅ (2018:6) kan härledas till bristande tillit till polisen. Detta kan i sin tur leda till att tilliten skadas ytterligare, då just polisens effektivitet är en av de två största påverkansfaktorerna avseende tilliten till rättsväsendet (ibid.). Rimligen kan detta antas leda till en ond cirkel, där där både Polismyndighetens effektivitet och de boendes

förtroende skadas. Samtidigt beskriver Kajsa hur det kan vara svårt att hantera förväntningar från olika håll. Trots att hon vill arbeta relationsskapande i de utsatta områdena, som i stor utsträckning präglas av kriminella nätverk, måste hon tänka på hur de boende i området och allmänheten i stort kan tolka hennes agerande;

Att de [skötsamma invånarna] ser de här nätverksindividerna som styr området, kanske är lite hotfulla i sitt sätt eller upplevs som obehagliga och så går polisen och tar i hand med dem. "Är de vänner?" Det är egentligen väldigt många aspekter att ta hänsyn till i rollen som polis.

Hon lyfter här vad sociala interaktioner mellan polis och personer med kriminell inblandning, och eventuell påverkan på lokalsamhället, riskerar att symbolisera utifrån de personer drabbas av den kriminella påverkan. På samma tema resonerar Olivia att "[d]et är lite kluvet att träffa de här individerna, i både pressade situationer, och sen ska man plötsligt bygga relationer med dem. Det blir ibland lite krock".

Även Olivia redogjorde för vikten av ett kommunikativt förhållningssätt för att kunna skapa och upprätthålla relationer, dock skiljer sig det huvudsakliga syftet med kommunikationen, samt i vilka situationer den uppstår, avsevärt mellan de olika yrkesrollerna. För områdespoliserna handlade kommunikationen, snarare än att bygga relationer genom information, om att undvika att situationer eskalerar. Kommunikationen används främst av områdespoliserna för att tydliggöra deras roll, och hantera eventuella felaktiga förväntningar som de ställs inför. De beskriver hur de vid ingripande noga förklarar sitt beteende på ett sätt där det tydligt framgår att de har stöd i polislagen för sitt agerande. Olivia beskriver hur hon agerar när hon möter personer som hon vet har en koppling till kriminell verksamhet.

Det är nog inget speciellt utan man tar kontakt, men hälsar på dem och visar respekt. Man följer de lagar som finns och man spelar med de spelregler som finns, *man är tydlig med det hela tiden*⁵, och då brukar det vara ganska... Ah, men då tar de det också.

I den avslutande meningen, "då tar de det också", framgår det att Olivia anser att hennes kommunikativa tillvägagångssätt har den önskade effekten på interaktionen. Citatet belyser hur

⁵ Accentuering tillagd av författare

även de polisens vars tillvägagångssätt i regel är mer kontrollorienterat än kontaktorienterat, värderar kommunikation i sitt utövande i hög utsträckning. Fenomenet kan även kopplas till Granérs taxonomi, där Olivias berättelse tidigare har liknats vid Granés beskrivning av det autonoma perspektivet. I detta fall kan områdespolisernas förhållningssätt istället jämföras med Granérs legalistiska perspektiv, som i större utsträckning fokuserar på myndighetens formella befogenheter, lagstöd och interna policier (Granér 2004, s. 290). Hos områdespoliserna används kommunikationen alltså som ett verktyg för att motarbeta oriktiga förväntningar på yrket.

5.4 Ständiga avväganden

När intervjupersonerna först frågades om huruvida de anpassar sitt förhållningssätt gentemot medborgare när de arbetar i utsatta områden jämfört med andra områden svarade de inledningsvis nej. Det framkom dock när samtalet fortskred att vissa anpassningar görs, men att dessa i stor utsträckning är styrda av de situationer som uppstår, snarare än området de vistas i. Bland annat beskriver de ett antal avvägningar de måste göra, där att säkerställa långsiktiga relationer ställs mot effektivitet i arbetet. I nedanstående citat beskriver Kristin ett exempel på en sådan övervägning, som hon menar kan förekomma när hon arbetar i utsatta områden;

Och vissa situationer som kräver en anpassning, om det är så att det kan vara ett enkelt ärende, man ska komma hem till någon på grund av vissa ingångsvärden och så är det lite akut. Och så stövlar polisen in och så kanske den muslimska kvinnan inte har en sjal och så kan det liksom bli en situation. I vissa lägen finns det tid för att avvakta för polisen och i vissa fall finns det inte tid att avvakta.

Kristins beskrivning ovan kan förstås som ett försök att undvika att utsätta personerna som kontrolleras för skam eller någon annan typ av obehag. Strategin kan närmast liknas vid Goffmans exempel på beskyddande åtgärder som en del av sociala aktörers intrycksstyrning; “när utomstående finner att de är på väg in i en [bakre] region ger de ofta de personer som finns där någon form av varning, något slags meddelande, en knackning eller en hostning, så att intrånget kan uppskjutas om så är nödvändigt, eller inramningen snabbt kan ställas i ordning” (Goffman 2009, s. 200). Att tillta denna typ av beskyddande åtgärder kan tolkas som en metod som används för att minimera den skada det polisära ingripandet gör på relationen. Kristin belyser dock i citatets avslutande del att detta inte alltid är möjligt. Med avstamp i Goffmans

teori om intrycksstryning kan detta tolkas som något som riskerar att skapa just skam hos den kontrollerade individen, men att det inte alltid är möjligt att undgå detta.

Även Kajsa reflekterar över tillfällena då hon behöver väga för- och nackdelarna med ett kontaktorienterat förhållningssätt mot desamma med ett kontrollorienterat. Nedan beskriver hon ett läge där en sådan avvägning kan göras, och där hon menar att det kontaktorienterade förhållningssättet är mer fördelaktigt på lång sikt;

Ja, de kanske har två gram på fickan, då får de väl ha det. För det kommer de ha om en vecka också. Ändamålet varje gång behöver kanske inte vara att få den påsen med två eller fem gram cannabis. Ibland får det vara det här relationsskapande.

Hon indikerar i citatet att det relationsskapande i vissa fall är viktigare än det rent kontrollinriktade arbetet. Även detta kan förstås utifrån Goffmans resonemang, men att Kajsa i detta fall värderar de beskyddande åtgärderna för att inte riskera framtida interaktioner med individerna.

Även det återkommande temat "polisfällor" är intressant när det jämförs med rapporten från BRÅ (2018:6), vars resultat tyder på att de boende i utsatta områden känner sig övergivna av polisen. I nedanstående citat berättar Kajsa om hur de måste tänka en extra gång gällande säkerhetsaspekter, och då särskilt sent på natten i utsatta områden vid tillfällena då de inte har lika stora resurser:

/.../ då kan ju vi vara målet, att man ska liksom lura in polisen i en fälla. Man får ju ändå tänka till, är det rimligt, om jag är ensam, om man jobbar natt och är ensam patrull, så får man ett ärende, att man ändå får göra en avvägning. "Är det rimligt att detta sker nu?" Liksom, "Vem anmäler ett källarinbrott klockan halv fyra på morgonen, eller kan det vara en polisfälla?", att man ska ha ner oss i en källare där det ändå bor kända kriminella individer, att man tar en dialog eller kanske kraftsamlar, vi behöver en extra patrull hit.

Det fokus på säkerhet och riskanalys som beskrivs är ett genomgående tema när intervjupersonerna resonerar kring att arbeta i utsatta områden. Olga, som tidigare berättat hur molotovcocktails kastades mot henne när hon varit i tjänst bärandes uniform, reflekterar över frågan om huruvida hon agerar annorlunda när hon jobbar i utsatta områden:

Ja, jo, det är ju att tänka en extra gång på säkerheten. Jag går ju inte igenom området sent på kvällen [tystnad]. Jag kan gå själv men jag vet alltid att jag har en kollega inom några meters avstånd, /.../ i närheten. Så säkerhetsmässigt måste man ju tänka till ett varv extra, absolut. Vår grupp jobbar ju civilt och då kan det vara så att vi går i områden och vi spanar och rör oss i området kvällstid.

Kajsa nämnde under sin intervju hur hon upplevde att poliser riskerade att bli en måltavla om det är upprörd stämning, vilket även Olivia diskuterar. Kajsa berättade även om risken av att luras in i en "polisfälla". Medvetenheten om denna risk innebär enligt henne att poliser behöver avgöra om vissa ärenden som rapporteras in kan anses vara rimliga. Även Olga nämnde under sin intervju att hon tänkte till en extra gång gällande säkerheten om hon befann sig i ett utsatt område sent på kvällen, medan Kristin berättade att anledningen till att hon ibland arbetar annorlunda i utsatta områden har sin grund i tidigare ärenden de haft och deras utfall:

Det kan nog grunda sig i dels kanske tidigare ärenden, utfall av tidigare ärenden, om det är så att man i en hot- och riskbedömning måste ha en viss typ av säkerhetstänk eller en viss typ av taktik. Det kan också skilja sig över tid, den behöver inte inte ligga kvar i evighet oavsett vilket område vi pratar om.

I intervjuer som genomförts av BRÅ (2018:6) uttrycker många boende i utsatta områden frustration över att brotts- och ordningsproblem som inte åtgärdas av polisen. Som tidigare nämnt kan bristande effektivitet leda till att de boende får en känsla av övergivenhet, vilket i sin tur påverkar förtroendet för Polismyndigheten negativt. Detta innebär att det blir svårare för polisen att bygga upp förtroende i områden som känner sig bortglömda (BRÅ 2018:6, s. 10). Att avgöra om ett rapporterat ärende exempelvis är en polisfälla eller inte, och agera därefter, är därför en viktig balansgång för polisen. Möjligen kan det säkerhetstänk som poliserna beskriver, och de avvägningar de menar att de gör, leda till att de boende i områdena upplever att känslan av övergivenhet stärks.

Samtliga poliser uppgav att deras metod och arbetssätt inte ändrades avsevärt i utsatta områden, men att de gjorde en annan riskbedömning och därför i enstaka fall ibland använde sig av ett annat säkerhetstänk. Trots att poliserna uttryckte att detta främst handlade om enskilda individer och särskilda fall fortsatte dock Olivia att berätta om riskfaktorer som svar på en följdfråga om

huruvida hon menar att ärendena egentligen hanteras likadant i olika områden och istället påverkas av situationen:

Ja, förutom att det kanske är andra riskfaktorer som finns runt omkring som gör att man kanske måste agera på ett annat sätt. Ärendet i sig kanske är på samma sätt men man vet ju, ja men exempelvis, skulle det vara ett upplopp i vårt utsatta område hade man ju tagit ännu mer hänsyn till omgivningen, för där hade det kanske kunnat kastats sten eller det hade [tystnad]. Alltså det är fler som är emot polisen, eller som jag var inne på innan, som kanske inte vill hjälpa till, de dras med på sånt här /.../ Hade det hänt på ett annat ställe så hade man kanske inte behövt ta hänsyn till omgivningen på samma sätt. Det hade kanske inte varit lika vanligt att det skulle hända något vid sidan om utan det är situationen som är själva grejen liksom.

Alla intervjupersoner beskriver därför, om än till olika grad, ett behov av att balansera kontroll och kontakt i arbetet som polis. Som återgavs i avsnitt 5.3 resonerade Olivia som följande gällande situationer i utsatta områden när polisen uppmanas vara relationsskapande med individer som de vanligtvis är gränssättande mot. Hon beskriver att det känns “/.../ lite klivet att träffa de här individerna, i både pressade situationer, och sen ska man plötsligt bygga relationer med dem. Det blir ibland lite krock”. Med avstamp i Granérs taxonomi om polisens olika perspektiv på sin yrkesroll, kan Olivias beskrivning tolkas som tillhörande det autonoma perspektivet. Olivia beskriver att hon upplever det relationsskapande arbetet med individer som inte tillhör en grupp av skötsamma medborgare som utmanande, vilket tål att jämföras med Granérs forskning. Detta då hans teori om att poliser med detta perspektiv vill fokusera sitt arbete på “jakten på ‘allmänheten fiender’” (Granér 2004, ss. 290-291).

Andra intervjupersoner beskriver även att avvägningen inte bara handlar om “krocken” de själva kan känna i en situation där de vanligtvis använder sig av gränssättande eller relationsskapande metoder. Det handlar även om att balansera en god relation med medborgarna i situationer som kräver att de är gränssättande och tar kontrollen. Kristin återger i följande citat ett exempel på när den typen av avvägningar krävs:

I vissa fall har vi behov att besöka en moské utan att ta av oss skorna, eller liksom att röra oss på platser där det inte är okej att vi har skorna på, i vissa fall finns det tid att ta av sig

sina skor. Och det här är ju bara om småsaker men ändå viktiga att beakta i vissa fall om det passar.

Citatet ovan kan analyseras med hjälp av BRÅ:s (2018) rapport *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*. I intervjuer och enkätsvar från denna rapport framgår det att vissa upplever att rättsväsendet inte är rättvist. De intervjuade personerna lyfter i denna studie fram att det finns ett kommunikationsproblem mellan dem och polisen, och att de känner att polisen behandlar dem respektlöst eller kränkande på grund av stereotypa föreställningar om etnicitet. I en situation som nämns i citatet måste polisen balansera och avgöra om det är viktigaste är att bibehålla en bra relation med de boende, vilket man möjligen har arbetat med under en längre period, eller agera gränssättande för att få kontroll över situationen. Även om polisen benämner en sådan händelse som "småsaker" kan det, enligt tidigare forskning, ha stor betydelse för kontaktskapandet.

6. Slutsatser

Sammanfattningsvis har två huvudsakliga slutsatser framkommit under analysen av materialet. I relation till studiens första frågeställning om hur de intervjuade poliserna beskrev samspelet mellan relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden framkom följande fynd.

Intervjupersonerna framförde att de som regel antingen fokuserar på relationsskapande eller gränssättande arbete. Samtliga intervjupersoner hade till olika grad svårigheter att beskriva hur man uppfattade eller använde det förhållningssätt som de inte fokuserade på. Den gemensamma faktorn när det kom till val av förhållningssätt var i denna studie den funktion och arbetsroll intervjupersonen hade inom Polismyndigheten. De intervjuade kommunpoliserna, Kajsa och Kristin, beskrev under intervjuerna att deras arbetsroll främst var strategisk och att de jobbade brottsförebyggande på lång sikt. Återkommande ord som användes för att beskriva deras arbetsuppgifter var samverkan, medborgarmöten, skapande av lägesbilder och uppfattningar, samt trygghetsskapande arbete. De diskuterade främst vikten av att bygga en relation med medborgarna i utsatta områden och att visa att de även var *de boendes poliser*. När de berättade om vad de ansåg att gränssättande arbete var och hur detta skulle användas beskrevs gränssättande under båda intervjuerna som ett slags avbrott i det kontinuerliga, relationsskapande

arbetet. Både Kajsa och Kristin framförde att de sällan kände sig tvungna att arbeta gränssättande om de inte kände att olika slags säkerhetsaspekter krävde att de “pausade” relationsskapandet.

Även områdespoliserna beskrev brottsförebyggande arbete som en av de viktigaste delarna av sitt arbete. I kontrast till kommunpoliserna berättade dock områdespoliserna, vilka arbetar operativt, i första hand om det gränssättande arbetet. Olga och Oliva beskrev hur det främst var andra fokusgrupper som ansvarade för det relationsskapande arbetet genom att exempelvis besöka skolor. I sina berättelser om gränssättande arbete och kontroll berättade de om vad deras arbete innebär att de “jobbar mot våldsaktörer för att bryta, ja eller störa deras kriminalitet helt enkelt”. Deras berättelser om relationsskapande under intervjuerna var begränsade, men handlade främst om att visa respekt och vara trevliga mot de boende om de i sin tur hade visat sig trevliga mot poliserna och respekterat dem. Olga och Olivia beskrev även hur tydlig och klar kommunikation med medborgarna var en viktig del av arbetet när de kom i kontakt med boende i de utsatta områdena.

Vår analys indikerar att respektive arbetsroll verkar fokusera på ett av de två arbetssätten. Hur de väljer förhållningssätt avgörs främst av huruvida de arbetar strategiskt eller operativt. Det verkar dock finnas interna otydligheter i hur dessa i praxis ska kombineras och balanseras på ett effektivt sätt inom de olika arbetsgrupperna.

I förhållande till den andra frågeställningen om hur anställda inom polismyndigheten beskriver att de förhåller sig till interna och externa förväntningar avseende relationsskapande och gränssättande arbete i utsatta områden kan vi konstatera följande.

De intervjuade poliserna beskriver på olika sätt att samhällets förväntningar inte är helt förenliga med deras uppdrag. Detta gäller både allmänhetens förväntningar på polisen och vad de anser att “riktigt polisjobb” innebär, men även från andra myndigheter och samhällsaktörer. Kommunpoliserna uttryckte specifikt att vissa uppdrag, som helt eller delvis var andra samhällsaktörers uppgift tillskrivs polisen trots att andra aktörer hade bättre passande resurser. Ett problem som diskuteras är att det även finns motsägelsefulla förväntningar. Samtidigt som vissa poliser framhäver gränssättande och kontroll försöker vissa vara relationsskapande med boende i utsatta områden. Poliserna beskriver att de till följd av olika förväntningar upplever att det ibland känns som att någon alltid är missnöjd, hur de än går tillväga. De beskriver hur vissa

tycker att de inte kontrollerar och ingriper ofta och hårt nog, att polisen och samhället har övergivit området, medan andra boende i utsatta områden fortfarande har problem med tilliten till polisen till följd av att de upplever sig orättvist bemötta och hårt kontrollerade. Avslutningsvis vill vi med detta återknyta till uppsatsens titel; att jobba gränssättande och relationsskapande, att balansera mellan kontakt och kontroll, är en utmanande uppgift som de anställda upplever som något av ett tveeggat svärd.

7. Avslutande diskussion

Inledningsvis är det viktigt att framhålla de begränsningar som medförs av vårt metodval. Det finns ett antal aspekter att ta i beaktning när man bedömer reliabiliteten och validiteten i studier som använder sig av just kvalitativa intervjuer. Avseende studiens validitet är syftet i detta fall inte att förväxla med en studie av polisiär praxis. Det är helt enkelt inte möjligt att undersöka hur de anställda faktiskt utövar sitt arbete, arbetets effektivitet eller dess effekter genom intervjuer. Studien avser emellertid att belysa hur intervjupersonerna själva upplever arbetet, vilket den metod som har använts anses ha förmåga att göra på ett effektivt sätt. I intervjuerna har vi bland annat observerat skillnader mellan strategiskt och operativt anställda.

Vi menar att personerna med en strategisk befattning beskriver ett förhållningssätt som i större utsträckning syftar till att bygga starka relationer och tillit mellan medborgare och polis, oavsett kriminell inblandning. Ett exempel är när Kajsa beskriver att det inte alltid spelar någon roll ifall en medlem i ett kriminellt nätverk "har 2 gram på fickan", ifall det riskerar att förstöra det långsiktiga arbetet med individen eller nätverket. Hennes förhållningssätt skiljer sig från det som beskrivs av Olivia och Olga, som menar att deras främsta uppgift alltid är att upprätthålla lagen, och relationsskapande arbete är sekundärt. Studien begränsas i det att vi inte kan dra några slutsatser om i vilken utsträckning de olika förhållningssätten förekommer eller hur de påverkar förtroendet för polismyndigheten, vi kan dock konstatera att det har förekommit skillnader i hur olika anställda ser på polisuppdraget.

En annan begränsning återfinns kring studiens reliabilitet. I likhet med Charmaz (2008) påpekanden om teoretisk mättnad i kvalitativa studier med mindre urval, är vi medvetna om att en liten urvalsgrupp medför en lägre extern reliabilitet. Trots det mindre urvalet har slutsatser kunnat dras från de fyra, djupgående intervjuerna som genomfördes. Resultatet skulle dock

gynnas av vidare intervjuer eller andra metoder som ett komplement för en högre reliabilitet. Den teoretiska mättnaden har i studien förbättrats genom jämförelse av tidigare forskning. Den tidigare forskningen bestod både av fält- och intervjustudier, vilka har bidragit till en bredare men även mer komplex analys, då både skillnader och likheter upptäckts.

Fortsättningsvis vill vi lyfta en eventuell snedvridning i det urval som har gjorts, eftersom samtliga intervjupersoner är kvinnor. Det är rimligt att anta att detta till viss del har påverkat studiens resultat, och därmed de slutsatser som har kunnat dras utifrån det insamlade materialet. Detta kan exemplifieras genom ett citat från Kristins intervju, där hon menade att “vissa kanske har svårt med kvinnliga poliser”. Detta är emellertid det enda tillfället ett resultat av denna karaktär identifierades, och vi menar därför att perspektivet inte verkade relevant i särskilt stor utsträckning i just denna studie. I urvalet, som var målstyrt, har vi inte tagit hänsyn till exempelvis kön, ålder eller tidigare yrkesbakgrund, vilket samtliga är faktorer som kan tänkas påverka intervjupersonernas syn på polisyrket och det relationsskapande och gränssättande arbetet. Detta beror på att det inte hör till studien att undersöka eventuella strukturella skillnader som kan ha viss inverkan på exempelvis åsikts- eller attitydbildning. Istället fokuserar vi på de enskilda individernas upplevelser. Med anledning av detta har analys som vidrör ämnen som genus eller feministisk kriminologi exkluderats från uppsatsen. Vi vill emellertid uppmärksamma att det i framtida forskning kan vara intressant att exempelvis jämföra skillnader mellan manliga och kvinnliga polisers olika synsätt med en mer kritiskt teoretisk ansats än vad som görs i denna uppsats.

För att undersöka de fynd vi har gjort närmare skulle exempelvis en fältstudie vara lämplig. Med detta tillvägagångssätt möjliggörs studie av polisernas upplevelser, såväl som den polisiära praxisen. Det hade varit av intresse att åskådliggöra hur de skillnader vi har observerat i våra intervjuer eventuellt manifesteras i verkliga situationer, och fältstudier av fenomenet hade sannolikt möjliggjort mer sanningstroga representationer av just detta. Eftersom en kompletterande fältstudie inte var möjlig inför denna studie har istället tidigare forskning från fältstudier använts. Vidare noterades ytterligare ett intressant tema vid bearbetning av materialet, nämligen den retorik intervjupersonerna använde när de pratade om den heterogenitet som antas finnas i utsatta områden. Vår tolkning av materialet var att intervjupersonerna upplevde att andelen utrikesfödda eller andra generationens invandrare hade en viss effekt på områdena och

deras arbete i dem, men att ämnet genomgående berördes med stor försiktighet och till viss del undvikande. Med anledning av denna observation gjordes först i ett senare skede var intervjuguiden inte anpassad för att undersöka just det fenomenet närmare, även om ämnet hade kunnat vara av intresse. Med anledning av detta har analys av fenomenet exkluderats. Vi menar dock att detta möjligtvis hade kunnat utgöra grunden för framtida forskning.

Avslutningsvis vill vi lyfta komplexiteten som både forskning visar på, och som våra intervjupersoner upplever när det kommer till ständiga avvägningar mellan kontakt och kontroll. Hur polismyndigheten och dess anställda kan arbeta med att skapa en enhetlig förståelse av det relationsskapande och gränssättande uppdraget internt såväl som externt är en fråga om tål att undersökas närmare.

Litteratur

Banakar, R. (2020). "Om rättssociologisk forskningsdesign". I Schoultz, I. & Nafstad, I. (red.). *Om rättssociologisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur. ss. 29–49.

Blumer, H (1969). *Symbolic Interaction - Perspectives and Method*. University of California press, Berkeley and Los Angeles, California

Brodeur, J.P (2010). *The policing web [Elektronisk resurs]*. New York; Oxford. Oxford University Press

Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3 uppl., Stockholm: Liber.

BRÅ (2018:6) *Relationen till rättsväsendet i socialt utsatta områden*. Rapport 2018:6, BRÅ, Stockholm

BRÅ (2018:9) *Utvecklingen i socialt utsatta områden i urban miljö 2006–2017 - En rapport om utsatthet, otrygghet och förtroende utifrån Nationella trygghetsundersökningen*. Rapport 2018:9, BRÅ, Stockholm

BRÅ (2022) *NTU-resultat för områden med socioekonomiska utmaningar och områden som klassas som utsatta ur ett polisiärt perspektiv - En metodbeskrivning över hur resultaten tagits fram samt hur de kan tolkas och användas*, BRÅ, Stockholm

Charmaz, K. (2008). Grounded Theory as an Emergent Method. In S. N. Hesse-Biber & P. Leavy (Eds), *Handbook of Emergent Methods* (pp. 155-172). New York: The Guilford Press.

Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken - för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2:a uppl.. Lund: Studentlitteratur AB.

Eriksson, M & Sundqvist, J (2022) "Problembilden" i Ghanizour, M & Eriksson, M (red.) *Polisiärt arbete i utsatta områden*. Studentlitteratur, Lund, ss. 75-101

Finstad, L. (2023) *Polis - vad är det? I samarbete med Caroline Mellgren och Jörgen Andersson*. Lund : Studentlitteratur

Goffman, E (1967). *Interaction Ritual - Essays in Face-to-Face behavior*. Aldine Publishing Company, Chicago

Goffman, E (2009). *Jaget och maskerna - en studie i vardagslivets dramatik*. Femte upplagan. Nordsteds.

Granér, Rolf (2004). *Patrullerande polisens yrkeskultur*. Socialhögskolan, Lunds Universitet

Gubrium F. Jaber & Holstein A. James (1997) *The New Language of Qualitative Method*. Oxford University Press

NOA (2017) *Utsatta områden - Social ordning, kriminell struktur och utmaningar för polisen*. NOA, Stockholm

Peterson, Abby (2008) 'Who 'Owns' the Streets? Ritual Performances of Respect and Authority in Interactions. Between Young Men and Police Officers'. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 9:2,97 — 118

Peterson, Abby (2010) *From Great Britain to Sweden—The Import of Reassurance Policing. Local Police Offices in Metropolitan Stockholm*. Pages 25-45 | Published online: 29 Apr 2010

Pettersson, Tove (2012) *Att balansera mellan kontroll och kontakt - Lokala polisens arbete med ungdomar*. Studentlitteratur, Lund

Polisen (u.å). Polisens arbete i utsatta områden
<https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/utsatta-omraden/> [hämtad 29/3 - 2023].

Punch, Maurice (2005) Summarizing Comments: International Police Studies Conference, Eastern Kentucky University. June 2003. *Police Quarterly* 8, s. 146-159

Rostami, A & Ghanizour, M (2022) "Utsatta områden och brottslighet" i Ghanizour, M & Eriksson, M (red.) *Polisiärt arbete i utsatta områden*. Studentlitteratur, Lund, ss. 29-37

Vetenskapsrådet (2017) *God forskningssed*. Stockholm.

Wästerfors, David & Burcar Alm, Veronika (2020). 'They are harsher to me than to my friend who is blonde'. *Police critique among ethnic minority youth in Sweden*. *Journal of Youth Studies* 2020, vol. 23, No. 2, 170-188. Department of Sociology, Lund University, Lund, Sweden

Bilagor

Bilaga 1 - Intervjuguide

Introduktion

Ditt deltagande i studien är frivilligt och anonymt. Med ditt medgivande kommer intervjun att spelas in med ljudupptagning, för att sedan transkriberas. Ljudupptagningen sparas till dess att studien är slutförd. Om du har frågor om intervjun, ditt deltagande eller studien, kontakta någon av författarna.

Bakgrund

- Hur länge har du jobbat inom polisen?
- Vilken roll har du och hur ser din yrkesbakgrund inom polisen ut?
- Beskriv hur vardag på jobbet ser ut.

Polisycket

- Vad betyder polisycket för dig?
- Hur såg du på polisen innan du sökte dig till yrket?
- Hur skulle du beskriva dig själv som polis?
- Vad skulle du personligen säga är polisens viktigaste uppdrag?

Erfarenheter från utsatta områden

- Hur skulle du beskriva socialt utsatta områden?
- Vilka skillnader upplever du när du arbetar i socialt utsatta områden jämfört med andra?
- Ändrar du ditt förhållningssätt när du arbetar i utsatta områden? I så fall, hur?
- Har du upplevt fientlighet riktad mot dig som polis? I så fall, hur tedde sig denna?

Om relationsskapande och gränssättande

Presentera punkt 4.1.4:

I syfte att öka tryggheten och förtroendet för samhällets aktörer ska Polismyndigheten:

- Verka nära medborgarna genom ett relationsskapande och gränssättande förhållningssätt
- Aktivt arbeta med bemötandefrågor som ett taktiskt verktyg i det förtroende och relationsskapande arbetet.

- Hur skulle du beskriva relationsskapande kontra gränssättande arbete?
 - Hur skiljer sig detta i olika områden/situationer?
 - Beskriv i vilken typ av situation respektive förhållningssätt är passande.
- Vilka metoder använder du dig av i rollen som polis för att skapa relationer med medborgare?
- Vilka metoder använder du dig för att arbeta gränssättande mot medborgare?
- Hur påverkar ditt agerande reaktioner från medborgare? Hur påverkar medborgarnas reaktioner i sin tur ditt förhållningssätt?

Avslutande diskussion:

- Har ni några frågor eller något ni vill tillägga?
- Känner ni att ni vill diskutera några av de föregående frågorna mer?

Bilaga 2 - Index över utskriftssymboler

...	-	Kort paus eller avbrott
[tystnad]	-	Längre paus eller avbrott
/.../	-	Del av citat exkluderat
“”	-	Citering inom längre citat
‘’	-	Citering inom kortare citat
<i>Kursiv</i>	-	Accentuering